Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган

(С В Е Т)

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕНЭ | № 51 (4342). | ШИНАРИН, 28 апрель, 1970 ш. | Мах 2 кеп.

Хоастам хилба сийлахь - доккхача советски халкъа — денал долаш коммунизм хьалъеш доаллачоа, марксизма-ленинизма идеяш котъяхара, дерригача дунен тIа машар оттабара тIехьарча къоцахчал долча къовсамхочоа!

(КПСС ЦК ТIедхехамашара).

КОЛХОЗА БЕШАМАШКА

Сомйин комсйин боккха беш я Наурски района «Красное знамя» ахача колхозан. Из беш лелаеча бригада кхеду баьцадаарш а. Хьалха, боахам дукхача долкъоек латтаба дäна, комплексни бригадай коллективаша кхейора уж культураш, хIаьта дIададхача шера дена къаьстта бригада вIашагIъеллай цу гIулакха. Из бакъахьа аз хIама долта ховргда кIанз пира хиннача.

Соахи гураьх бригадера нах хьагул я баь, — юбилейни дьуъкъам бахьан хIанзе я тIагIертта балхаш де деза вай, аьнна дIахайкадир кердача бригадира Хумарикова Яхита. ХIаранена дикагIа карагIдаргдола гIулакх тIадиллар. Цудухьа деррига балхаш тIехьа а ца доахаш ханнахьа чакхдоах колхоза бешамаш лелаераша.

Гаьний мугIарашта юкъерен хIара гаьна гонахьарен лаьтта памцадоаккхаш аьхад, гаьнашта кIир техай.

Шоай болх дика бовзащи из нийса бе хоиша ба колхоза комсаш лелаераш а. БIаьстан хьалхарча дийнахь деиз шоай беша къахьегаш ба уж. Лоацача хана комсаш лаьттан кIалхара мукъаьяха, уж хьалъехиа, яIа ккийнад цар. Дика ка боалаш леладу уж балхаш Пузик Федор Григорьевич керте латтача звеной коллективо.

— Дика болх беш дукха нах ба звеноча, цхьабакъда. Гастаева Кабирятега кхоачаргволаш саг вац, — боах бригадира нов. Хумарикова. — МоллагIа болх бе ка оттаярах норма цкъан ахаззей а шоаза тIехкхоачаш ца еш цIа йоадаш.

Сомйин комсийн бешамаш лелаерийчарел кIезигагIа доаргIаш болаш болх хетац шоаш бечох баьцадаараш кхедерашта а. Юбилейни шера хIара гектара тIара 200 центнер баьцадаараш чудахьаргда аьнна дош деннад цар, план 150 центнер мара йоацача. Уж 27 гектара тIа кхеду укх шера колхозхоша. Хьалха кхачараш — хох, кабуц, помидораш, коартолаш цар дIадийне дукха ха я. Уж ханнахьа дIаде аьттув баргбаир цар, нагахьа санна боахаме хьалхе а рассада дIа а йийна кхеь енаре. Из бехктокхаме гIулакх укх шера Гечкаевай Зинай звеноча тIадиллалар. Цу балха шоай беррига терким тIабахийта къахьийгача цу вIашигача коллектива карагIдалор боахаме дIаде лаьрхIачул дукхагIа дика рассада кхее. Иштта цар кхеьй 18 эзар кIоатилгача дIае кабуца рассада, 35 эзар кIоагача — помидорий яр.

Деррига баьцадаараш мугIарашта юкъе шерра лаьтта дуташ дийнад укхаза. Механизированни хьисапе обработка яр дукха да из.

С. МАЙСИГОВ.

ФЕРМАШТА — МЕХАНИЗАЦИ

Пхе шера плани юбилейни декхараш ханал хьалха кхоачашдара, шура, дулх, кхьйола продукташ Даьхенга дукхагIа йоахкара, керга хIалодар чухиаьа дахкара тIагIертта къахьегаш ба республики фермий болхлой.

Юртбоахама производство хIара деккар кхоачашдеча чIоагIа лоархIаме да фермашта комплексни механизаци яр, йолаш йолча оборудованех бизза пайда эцар.

Из бакъдеш дола масалаш кIезига дац республика боахамашка. Хьажаргьа вай Гудермеса района «Кавказ» колхоза шурий-товарни ферма. Хьалхи цу ферме доахлигара йоаккхаш хиина шура хIаьнга яр, продукцега дIалодар а планал дикке тIех хулар. Из бальан лолаш боахама чIоагIа зе хулар. ГIулакх эргадаьлар 1967 шера фермай еррагача корпусашка комплексни механизаци чакхъаьлча. ХIанз доахан кеттар, доакъар диллар, кхо ярадаккхар санна дола балхаш механизмашца ду укхаза. Доиркашца шин сменагIа бу болх, хIаьта кьалха 17 етт мара ца лелабьеча хIанз хIарена 25 етт лелабу цар. Соахк цу ферме планал совгIа 228 тонн шурси 10 тонн дулхи даьккхад. ХIаьта дIадаха шу ферма коллективо 25 эзар сом пайда а беш чакхдаьккхар.

Шелковской района «Путь к коммунизму» ахача колхоза хьаккий фермаш реконструкци а яь шерьяй. Ферме хIанз йолаш я доакъар кийчду пех а. Хьалха вIашагIаьна йолча массех вIамигача фермашка хиина хьаккарч хIанз цхьан метте хьагулъдь лелаю. Фермерна цакьа къахьегам аттича баккхарал совгIа продукцега дIалодар а дикка чухиаьа даьккхад укхаза.

Иштта шоай фермашта механизаци яр бахьан долаш хьайбай боахам рентабельностега бодеча наьна тIа баьккхаб Сунженски района «Победа», XIX партсъезда цIерагIча, Гудермесски района «40 лет Октября» яхача колхозашка, Урус - Мартана района «Горец» совхозо.

Цхьабакъда республика бIарчча хьанйнача хIанз а ледара лел фермашта комплексни механизаци яре гIулакх. Вай колхозийи совхозийи ахалел совгIа йола фермаш кхьаккха тайнара механизаци янза я.

Ши - кхо шу хьалла МалгIабике района шоллагIча шурий - товарни фермана механизаци яьяр. ХIанз цига валачоа цу оборудованех юкъейса цхьайола аттхалаш мара хIама гургдац.

Доиркаш шоац а бацар церна болх бе безам болаш, — йоах цу боахама кулгалхоша. ВIалла цу гIулакха шоаш бекхе а детац царна. Дукха рувкъа дIа а даьнйта яйпачул тIехьагIа кхзамисел хIане дац аьнна дола ахна а дахийта помещенешка дIаоттаьь хиина из оборудовечи кIанз лIаккесса улл. Цу тайпара пайда ца эцаш мукхьюаш уллаш оборудовани вай цхьадолча кхьча боахамашка а кхорогьа.

Цун керттера бахьан да из оборудовани лелае, цу тIа болх бе хоаш бола квалифицированни нах ца хилар. Уж кийчбора гIулакхьа боккъонча йоакхо яц вай къаьсттаьча боахамашка меттал еррагача республике а.

Дукхаза кийсденнах вай боахамашка хьалъеш йола помещенеш механизаци яра пайдане йоакаш хулаш. Цу тайпара дар нийслу проекташ уттаеча хана деррига дешатт комплексно кхоачаш ца дича. Цу тайпара кхоачамбоацараш кийсденнад Наурски района «Терский», Надтеречни района «Минеральный», Наьсарен района, «Экажевский» ахача совхозашка, кхыча боахамашка. Нагахьа санна хьайбаш вIаши гаьна йолча кагийча фермашка лелалеш хилча шига комплексни механизаци яра зе мара пайда балац. хIана аьлча цхьабола пах балхах мукъабахарах кхоачеча ахча юхаметтаоттадац дукхача техникага дIалодар Цудухьа шоай ма хулла хьайбаш цхьан метте леладара хьагулде гIерта беза хIара боахаме. ТIаккха аттагIа хургда механизаци е а.

ХIанз хьатIаэттий вай боахамашка хьайбашта лаьрхIа йоккхий комплексаш хьалъе еза я. Цу корпусашка хила еза доахан лахие, Iаьсий леладу отделенеш, доакъар лоаттаду хранилищаш, доакъар Iанарца а, кхыча тайпара а кийчду пехаш. ХIара ферме доаркашта дIайхи хий, салоIа цIа, душевой хилийта еза.

Дукхача вай боахамашка - Iай хьайбаш чуспадаьь кхоабеча помещенешта мара механизаци яц. Аьхки доахан даьгIенашка доаждеде арадаьхкача юха а кулгашца доахан детта болалу уж. ХIаьта ховш ма дий эгара дуккагIа шура доахана цу хана дулге. Цул совгIа цхьан юкъах доахан механизмашцен тIаккха кулгашцен деттаь хилча ца церна доча оагIорахьара Iеткъаш хул.

ХIанз доахан даьгIенашка даьхаз. Цудухьа хIара колхоза, совхоза кулгалхоша, специалисташа къаьстта терком тIабахийта беза йолаш йолча механизмашехи, оборудованехи кхетамца пайда эцаш бIарчача шера доахана деш дола гIулакх механизированни хьисапе дергдола хьалаш кийчдара. ТIаккха мара вIашиIехьаргдац хьайбай продукцега дIалодар лохде, продуктивность лаккхе.

Даны йоакхо е еза механизированни фермашка болх беча нахка къахьегам нийса вIашиIехьбаккхара, моральни материальни стимулех нийса пайда эцара.

Республика дукхача колхозийи совхозийи фермашта укх шера комплексни механизаци а лерхI. Ер шу чакхдалалехьа 3800 етт, 1500 хьакха, 24000 эзар коа тIера одлхазар леладелла йолча помещенешка комплексни оборудовани оттае еза цар.

Юртбоахама Министерства, «Сельхозтехника» объединене, колхозашта юкъера гIишлошъеча управленеша, спецмонтажни управлене, боахамий кулгалхой, специалисташ ца хиддаш терким тIалоаттабе декхарийла ба уж объекташ каппахьа кийчъяь яхара.

А. М. ЖУЧКОВНА НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА У К А З

Административни органашкача дукхача шерашкен ала хIама доапашш болх барах а аьнча дий, каль кене шоаткъе атт шу диварца дуаадения а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Жучков Андрей Михайлович — Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча суда председателя хьалхарча заместитела.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель.
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь.
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный.
1970 шера 24 апрель.

ЛЕНИНГРАД. Ленинграде Московски майдан тIа. В. И. Ленин ваь бIаь шу Дизаре сийна В. И. Ленина догIа гашйтиин.

В. Будана сурт. ТАСС фотохроника.

ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Къаьстта дика къахьег патилетка тIехьарча шера Грозненски «Электроприбор» завода коллективо. Цкьа бутт дIебаьлйтац цо план тIекхоачаш ца еш. Продукцена реализаци яра бьь бетта план кхоачашъяьй цо. Укх юзедисаче денешка планал совгIа реализаци еръи 170 эзар сома маьха электрографически машинаше, шарикови ручкашта, ампулашта, кхьйолча продукцена. Планал совгIа арахецаргьа итташ эзареш сома маьха товарни продукци я.

Р. ЧИГРИНА.

КПСС ОБКОМЕ, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ОБЛСОВПРОФЕ

КОТБАЬННАРАШТА — ЦIЕ БАЙРАКХ

1970 шера I-ча квартале хьайбай продукташ дукхагIа яхарен кийчъярин республика районашца лелаьча социалистически яхьа итогашка хьежача тIехьагIа КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советой облсовпрофой цу яхье котъьяларг я лаьрхIа, КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советен облсовпрофен карара кара тела ЦIе байракх хьожаньй Урус-Мартана района (КПСС райкома секретарь нов. Габисов, райисполкома председатель нов. Гублеп, юртбоахамеи заготовкайи болхлой гIулакхерча вахьен профсоюза райкома председатель нов. Ахмаев, района юрта боахама производствени управлене начальник нов. Паршоев).

Пачхахьалкхенга дулх дохкара квартала план 132 процент кхоачашъяьй районо, шура дохкара план — 105 процент, фуаш дохкара план — 101 процент. Заготовкай боарам соахк цу хана хинначунца нийсбича лаккхбеннаб: дулха — 20 процент, шурийна 1,5-зза, фуаьнта — 27 процент. Доахана кхоа тIара одлхазарчи дебаделга а цар продуктивность лаккхьалга а Iалашдаьь района боахамаша. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара йоаккха шура 1969 шера I-ча кварталоца нийсйича 159 килограмми дукхагIа я, юкъера лаьрхIача хIара яхача котама тIехьара гулду фуаш 13 фуъ дукхагIа хиннад.

Укх шера I-ча квартале хьайбай продукташ яхарах патIахьалкхега йоахаран Нажай-Юрта, Сунженски, Шаьля районашта болх дикка бьь хилар белгалдаьккхад.

ЛАКХА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА

Грозненски района «Староюртовский» кон тIара олхазараш лелаьча совхоза керттера гулкъа лаьтта да, 8936 гектар долча лаьтта хьайбашцен коп тIарча олхазарашцен лаьрхIа тайп - тайпара культураш дIаюа укхаза.

Районерча боахамашта юкъе цхьаккха а бац «Староюртовский» совхозе массел дукха ялат дуиш. Дерригача лаьттах 64 процент дIалоац цига ялато, цунах 55,4 процент гураьх дуа кIа да, хIаьта цунна доаллахарча боахамашка нийсса ах лаьтта кхы культураш я.

Укх шера 4714 гектара тIа дийнад «Староюртовский» совхозе ялат, царех 4969 гектара тIа дийнар гураьх дуа кIа да. Дисача 1242 гектара тIа йийнараш кхелтан силосан лаьрхIа къажкIаш, гидуаргаш, горох, вIашагIъейна горохи кене, борц, гречка, кхьйола культураш я.

Укх юбилейни шера лакха социалистически декхараш тIайийна совхоза къахьегамхоша. Иштта 12900 тонн ялат чуда, хIара гектара тIара 18 центнер гидуаргаш кха. Декхараш лакха да.

Совхоза керттерча агрономица нов Ю. В. Федоровца цхьоалагIчен шоллагIчен отделене кхашка хьожаш чакхлаьлар тхо. Дог гIоздаал цхьоалагIча отделене шоллагIча бригада гураьх кIа дийнача кхашта бIарахьожача. Цхьатара тIа а даьнна баьццарча сьуъса тарлесташ латт из кхашка. Цига вайра тхона цу бригада кулгалхо Бекмурзаев Денилбек.

Соахк гураьх дика кийчдьеча 1400 гектар долча лаьтта дийра бригада гураьх дуа кIа, — аьлар Денилбека. Iан заменахь аммиачни селитраца подкормка йир деррагача кIина ХIаьта чIанз кхашка хий дехкаш ба механизатораш.

Хабар дувцаш латташ тхона хьатIаера Хаджимурадов Вахас лелаю ДТ-54 трактор.

— Тха бригада дикагIа болча механизаторех цаI ва из, — дуац Денилбека. ХIара денна ций балха задани 150—160 процент кхоачашъю цо.

КIа Iаьгара мишта даьнад а хьежа мара баккханзар совхозе кхашка маьхо. Иштта, цхьан квадратни метр лаьтта 300—350 зIарг тIадаьннача кхашке, цар оалаш чIоагIдалалехьа баьккхар хьадхаре мукхл. ХIаьта кIа нийлхагIа тIадаьннача кхашка, цун оалаш лаьржа а лаьржа чIоагIденначул тIехьагIа мара баьккханзар.

Дика вIаштIехьдаьхад балхаш Денилбека кулгалдеча бригада кхашка. Хьалхе лаьтта а кийчдаь, лекха кондицеи йола фу, вIадийна хиларах листа хьатIа а даьнна дика Iаьгара даьннад кIа. ХIанз сонна дIахо а цунна доагIаш дола гIулакх лоаттадойи. хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача кIезнгагIа дале а 20 центнер ялат чуда йиш йолаш ба бригада кхаш леладераш.

ХIанз керттера терком тIабахийта беза бригада къахьегамхоша мукх дIабийнача кхашта. ХIана аьлча кIил дикка эсалагIа ба ия. Цудухьа тIехьа, я ца тетташ хIанзе а цунна чIоагIа эша аммиачни селитра тоссаш подкормка е еза мукха.

Гураьх дийна ялат тIадолча кхашта гIулакх деш санна, низ кхо ца беш ду бригада кхаш лелаерашна бIаьстан балхаш а. Февралли марти бетташка кхашке болх бо йиш йолаш цхьа денош бизза пайда а эцаш, 15-гIа март тIакхоачаш эбба аьхача 3130 гектар лаьтта маккхаш даьха баьлар бригада механизаторашш. Цу хана дIайийна баьлар 400 гектара тIа горох, 181 гектара тIа кенаца эаь горох, 13 гектара тIа хох.

ХIанз культивации ю баьннаб шоллагIча бригада механизаторашш. Дика бу из болх Алханов Хакима, Ахаршоев Вахьида. ХIара денна нормаш 105—106 процент кхоачашъю цар. Лоацца аьлча дика вIаштIехьдаьхад цу совхозе бIаьстан кхашкара балхаш. Цхьабаьъда геттара во да кхашта дIатIалолха наькъаш. Халла мара дIайохалац цу наькъашка чирхаш йола тракторашш. ХIаьта отделенейи агрономаша Мальсаговеи Шамсадовеи терким тIабахийта беза лоацача хана наькъаш тоадара. Аьхки балхаш даьржача хана транспорта, техника чIоагIа Iеткъаргда из.

«Халкъа боахаме производства резервашкех пайда дикагIа эцарех экономе режим чIоагIъярех хьакъехьара» КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС ЦК письмо а дийца, совхоза дирекце, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешца производства резервашкех пайда дикагIа эцаран, эффективность лакхъяран тIаерзаьь мероприятеш белгалъяьхар дукха я йоацаш. Цар лаьрхIад балха овсарле 8—10 процент лакхъе. Хьайбашкара йоаккхача продукцие дикал тоае, масала шурий хьовнал 3,8 процент лозагIа ца хилийта. Юртбоахама техника дукхагIа пайда лургболча тайпара лелае. Керда производствени моццостаьш сихагIа балха юкъейоалае. Материальни средстваш кхоабе. Къахьегамен пачхахьалкхени дисциплина тоае. Юбилейни шера шоаш тIайийца декхараш цар толамца кхоачашдергхиларах шеко яц.

П. НОВАКОВ, агроном.

МОСКВА. ВДНХ юбилейни экспозицена юкъе керттера моттиг дIалоац Центральни павильоно. Москвичашеи столица хььашеи «ленински» павильон оал цунах.

Укхаза лаьэкха оттадаь да Iалаьмате докхха СССР электрифицированни карта, Ульяновскерча мемориальни центра диорама, ленински документаш.

СУРТА ТIА: «г. Ульяновска мемориальни центр».

В. Созинова сурт. ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

ДIадахана ераче дийнахь СССР Лаккхехьарча Совета Союза Советен Къамий Советен деча хоржамашта йолча окружной хоржачий комиссей председателий, председателий заместителий, секретарий совещани хилар Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиуме.

Совещане дийцир хоржамаш де кийчо еши чакхдоахачен хана окружной комиссеша бе безача балха деш. Доклад бир Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара Г. В. Склокина.

Цо хоам бир, Союза Совете деча хоржамашта лаьрхIа вай республика территоре тIа вIашагIъелла кхоъ хоржамий округ, Къамий Совете деча хоржамашта лаьрхIа кхьийтта округ. РСФСР Къамий Совете деча хоржамашта лаьрхIа цхьа округ хиларах, Хоржамашта кийчо яра боккха болх чакхбаьккхаб республике. Хьа я йийлла, хьнаре болх беш а агитпунктащ, парзе дош наха юкъе доаржаду эзараш агитаторашеи политинформаторашеи. Моттигашка дIадахьийтад СССР Конституце текст тIайола брошюраши «СССР Лаккхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьара Положене». Къахьегамхой депутатий городской районни Советий исполкомаша вIашагIъеллай 466 хоржамий участок. ХIанз участковни хоржамий комиссешка бахийта кандидаташ уттабеш латт.

Нов Склокина белгалдаьккхар, хоржамаш долча хана СССР Конституце оттаьь советски хоржамий система демократически принципаш кхоачашъелга. «СССР Лаккхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» дIадехараш чакхдоахилга Iалашде дезаш окружной хоржамий комиссеш хилар.

Хилаза иртйоаца хоржамий документаци дIаеннай совещане вIашагIкхийттача окружной хоржамий комиссей председателашта.

Совещане балха юкъе дакъа лаьцар КПСС обкома секретараша Р. В. Вахаева, Х. Х. Бокова, Облсовпрофа председателя О. С. Белиева, парте обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумеи бехктокхамеча болхлоша.

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ ЦХЬОАГIО

Кердача хана чу ехаай мехка Iаьдала лаккхерча органе хоржамаш дара кампани. БаркIаалагIа хоржача СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла кандидаташ уттабелга дIадоладеннад 24 апреле.

* * *

Дукха нах гулбенна собрани хилар счетно - аналитически машиний Московски заводе. Трибуна тIа ва тохарь - расточник, РСФСР заслуженни изобретатель, КПСС XXIII-ча съезда делегат А. В. Антропов.

— Тахан вай укхаза гулденнад СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла хоржаргболча вай кандидатий цIераш ях дукхьа, Город Москверча Бауманский хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаталла оттае могаву аз КПСС ЦК Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев. Леонид Ильич Брежнева беррига вахара никъ — Ленина, Советски Союза Коммунистически парте гIулакхха тешаме хилара къаьгга хьокхам.

Собране къамаьлаш дир отдела начальника заместитела Б. Ф. Иваьшева, НОТ отдела комсомольски организаце секретара Г. А. Морозовас, электромонтажника В. И. Данилина, технически отдела начальника Ю. Д. Беляева, завода директора В. С. Петрова.

Собране массава раьза а волаш соцам бир новкъост Л. И. Брежнев СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат оттае.

Профессорий, преподавателий, болхлой, гIулакхерча нахьа, студентий юкъара собрани хилар Баумана цIерагIча Московски лаккхерча технически училище. Производства автоматизацеи механизацеи факультета декана, Ленински преме лауреата, профессора Л. И. Акулова предложени елар Бауманский хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидаталла новкъост Л. И. Брежнев оттае. Из предложени чIоагIа гIоаьраш а тохаш тIайийцар зало.

Ораторо белгалдаьккхар, Л. И. Брежнев тешаме ленинец хиларах тарра беррагача советски наха новкъост хилар. Парте Центральни Комитета Генеральни секретара поста тIа ше волаш, цо хьахьекхад тIехьаьшна вокха политически деятель ше хилар.

Къамаьлаш мел даьраша чIоагIа къаллаьцар лакхе цIи яьккха кандидатура.

Собране массава раьза я волаш соцам бир новкъост Л. И. Брежнев СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат оттае.

«Даьккъала хийла коммунистий парте боацарийи йохаргйоаца блокI», «Хоастам хилби сийлахь-доккхача Ленина!» — цIа бос делаш уж дозунгаш дар коллектива собрани хиннача Серго Орджоникидзе цIерагIча Московски авиационни института культура цIагIа.

Собране массава раьза а волаш соцам бир новкъост Н. В. Подгорный СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат оттае.

«Авангард» яхача московски машинашъеча завода юкъарча собране коммунистически къахьегама ударника, инструментальни цеха шлифовщика, КПСС XXIII-ча съезда делегата В. А. Беляева предложени елар новкъост Н. В. Подгорный Ленинградски хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла кандидат оттае.

Собране массава раьза я волаш соцам бир новкъост Н. В. Подгорный СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидат оттае.

«Красный пролетарий» яхача станокашъеча завода коллектива собране токара, коммунистически къахьегама ударника А. Я. Рыбакова предложени елар новкъост М. А. Суслов Октябрьски хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидат оттае, аьнна.

Токара предложени теттара раьза а хиина хьаллаьцар предприяте керттерча конструктора Ю. М. Жеда.

Са безам ба, аьлар дIахо оратора, иштта вай новкъоста, слесара, Социалистически Къахьегама Турпала В. В. Ермилова кандидатура яла а.

Массава раьза а волаш тIайийцар соцам — новкъостий Михаил Андреевич Суслови Виктор Васильевич Ермилови депутаталла харжа кандидаташ оттае.

Юкъара собрани хилар Фрунзе цIерагIча кIалдаш деча фабрике. Мастера помощника И. И. Сергеево предложени елар новкъост А. П. Кириленко Советски хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидат оттае, аьнна.

— Из предложени аз чIоагIагIа раьза а хиина хьаллоац, — аьлар ше къамаьл деш ткачихас Л. В. Бирюковас. — Сайгара предложени ду аз къахьегаме гIоллара вай новкъост, ткачиха М. С. Иванникова советски хоржамий округе гIолла депутаталла харжа кандидат оттае.

Массава раьза а волаш тIайийцар новкъостий Андрей Павлович Кириленкои Мария Сергеевна Иванниковаи СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа аьнна баь соцам.

ЦхьоалагIча пачхахьалкхен подшипникови завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха юкъара собрани хьайиллар предприяте парткома секретара П. З. Сорокина.

Цул тIехьагIа къамаьл де дош делар слесарий бригадира, Социалистически Къахьегама Турпала С. С. Миленина. Цо предложени елар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин Московски городской хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат оттае, аьнна.

Собране лакъа доаллараша массаьа раьза а волаш соцам бир Алексей Николаевич Косыгин Къамий Совета депутаталла кандидат оттае.

ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМА КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

Селхан РСФСР гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Къамий Совете хоржамаш деча № 7 йолча Грозненски хоржама округа окружной хоржама комиссе хьалхара заседани хилар.

Заседане дийцар окружной хоржама комисси дIанийсъяра, хоржама участкашта номераш хIара дешаш.

Окружной комиссе балха план, цун члений дежурства график чIоагIдир заседане. хIарапе балха декхараш къасталир

СССР Лаккхехьарча Совете хургдолча хоржамех йола Положени, СССР Лаккхехьарча Совете хургдолча хоржамашта кийчо ярах окружной комиссешка Центральни хоржама комиссе дейта письмо дIадовийтар комиссе членашка.

Нохч-ГIалгIай АССР гIолла Лаккхехьарча Совете хургдолча хоржамашта кийчо еш бахча балхах лаьца информаци йир заседане Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара Г. В. Склокина.

С. ШАДИЕВ.

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ДIАДАХА ЗАМАНА ХИЙРА ГIУЛАКХАШ!

МАЛГIАБИКА РАЙОНЕРЧА СОАГIАПЧА ХИННА СХОД

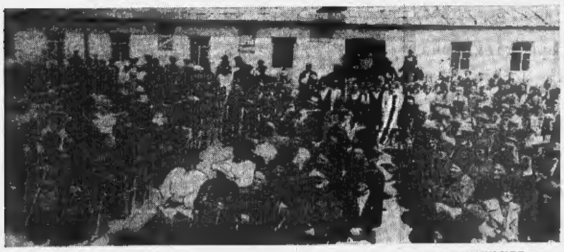

Соагlапча сходе гулбенна нах.

Н. КОБИАШВИЛЕ сурт.

ШИЙ ТАЙПАРА сурт латтар дlадахача хlирандийнахь Соагlапчарча клуба хьалхашка: гулбенна дукха боккхий, нагий нах бар, царна ишта истий а мехкарий а болаш. Гаьна дlахозар дог тохадолийташ вка пандара оаз, халхара гарт. Цlаш хьабаьлча, шоллагlбараш юкъебуьлаш ца хаддаш халхар дора кагирхоша, хlаьта ишта боккхийча наха. Аре къовгаьнар бlаьстен маьлха бочача зlанараша...

11 сахьат даьлча арахьа оттаьча трибуна тlа воал Соагlапарча юрта Совета председатель Коригов Боргlа. (Президиуме Iохоаш КПСС Нохч-Гlалгlай обкома секретарь Х. Х. Боков, парте Малгlабика горкома секретараш Д. П. Санько, А.Х. Барахоев, горисполкома председатель Б. М. Бузуртанов, юртара боккхий нах, совхоза кулгалхой).

— Дукхача хана деиз хьадоагlаш цхьа Iаьдал да вийнаьха, — йоах нов. Коригова, — къовстаде дезаш гlулакх эттача, юрт вlашагlтохаш. Цудухьа вай юрта дахача тайпай боккхагlа болча наха самардийнахь вlашагlа кхийтта баь соцам ба, тахан юрт гулъе, аьнна. Дунца оттадаь дош да: вайна массанена кlордадаь, вай сина совдаьнна, доккхий зуламаш деш дола тlехьадиса гlулакхаш цlендаь вайна юкъера дlадоахилга. Вай юртара къахьегамхой поашта хьалхашка латта лекхараш дика кхоачашдеш хьабоагlа.

Цхьабакъда, вай ираз вахар Iаьрждеш дола гlулакхаш хlанз а дукха да вайна юкъе. Цудухьа вай тахан белгалдаккха деза уж цlендаь дlадоахаргдола накъаш.

Сходе эгтара хьалха къамаьл де дош лу КПСС горкома хьалхарча секретара нов. Санькона.

Нов. Санькос белгалдоаккх юбилейни шера Малгlабика района къахьегамхоша дика къахьегаш хилар. Цо дувц дlахо кхоачашде деза дейхараш а. Цхьабакъда, йоах цо, уж кхоачашдера а, хlаьта ишта вай вахара а чlоагlа новкъарле еш да вайна юкъера тlехьадиса гlулакхаш. Уж цlендаь дlадаха деза вай.

Нов. Санькос хьамаьл даьчул тlехьагlа сходе доклад е дош лу Соагlапчарча школа хьехархочуна Гандалоев Мураддина.

Юрто яхар ца дер, юртага ма кхайка

Ноккъостий! Вай тахан гулдельад вай вахара чlоагlа лоархlаме дола дешаш дувца, — йоах доклад еча нов. Гандалоева.

Коммунистически парте кулгалла советски халкъий барттайкача дезала юкъе укх тlехьарча шерашка къаьстта лакхъенний вай района социалистически экономикен культурен. Вай сийлахь-йоккхача Даьхен дерригача халкъашца цхьана бlубенна коммунизмага боли района къахьегамхой.

Цхьабакъда, вай ираз вахар Iаьрждеш дола гlулакхаш мел вайна юкъа хlакх а. Ширача вамах юхедиса да уж. Вайна дика лов уж мел вене да. Йоккха гlайгlа, балд, сагото тlаоттаьйй цар дерригача къаьмаша. Нагахьа санна, вай массане оршагl а вьина, уж сиха дlа ца доахе, кхача къаьмашта хьалхашка сий доацца дарга вай къам.

Къаьнача вамах юхедиса вайга гlулакхаш кьаллуеш, уж чlоагlде, цар ха бlеьхьа гlертам ба цхьаболи нах. Уж бакъехьара нах баш. Цхьан хена Советски пачхьалкхенна нохч-гlалгlай халкъан зуламаш дайь, харцахьара нах ба. Къаьстта чlоагlа корзагlбаьнна хьувъ уж вахара, дезала юкъера гlулакхаш. бераште луш боли хьехам шоаш аххача тайпара хилийта гlерташ.

Дерригача кхыча халкъий а санна, башха-дика Iаьдалаш доаш да нохч-гlалгlай халкъ. Уж дlулакхаш, Iаьдалаш, оамалаш лорзе еза вай, советски вахарера дика мел дола хlамаш чу а лоацаш, хlаьта вийпа тlехьадиса, къадена гlулакхаш юкъера дlа а доахаш. Гlалгlай таьшна хьалхагlа дела Iимерза, камьрша, хьаша тlаэцаш, дикадар хьаллоацаш, кхалсагаша эзден лелаеш хиннаб. Кхалсага эхь дар, из доацтаяккхар майача сага эхь хинна. Гражданси тlом болча хана чlоагlа кхерам тlалаьтта боллашехьа а, вайнга Iе моттиг, камьрша хьовшал корадаьд цlа хелача революционераштa Кировна, Орджоникидзена, Бутырина, Тернikовена, Назаретяна, Вуачадзена, кхычарна. Вайнах цар тешаме оагlуа хиннаб. Шей мехкадеш къовсам лоаттабаьб Советий Iаьтал доаккхаш. Дукхача нахачоай вахар дlаденнах вай ираз беххан. Хlаьта тахан ишта лов вай воай вахарах дена вайн? Миштa лазвегl вай Советски Iаьдала духьаларча йовсарашка? Къахьегамхой вахар поашта тоачча тайпара цога дlа-юхи лехкийтар, пхьа лехилга, дукха истий кхувилга, урдув доахилга, мехкарий удабелга закон а даь царга дlооттадайтар, саг йоалаера, йитоаш, ишта дукха кхыдола хlамашта царга законаш уттадайтар духьа вхийтаи нохчашеи гlалгlашеи цу бlасача шерашка шоай цlий Iо? Цхьанне а могийтаргдац царна, дикагlа дола къаман Iаьдалаш, советски законаш телха а вош нохч-гlалгlай халкъа духьаллерзадаь дола юхахьачахьара законаш уттадар.

Пхьа лехилга, шалташ, урсаш деладелга вайна юкъе даьхнад гаьнна хьалхагlа, цlий юкъе а долаш хулаш хинна доахаш нохчаша, гlалгlаша Iаьдала законашна ца къестадеча хана. Цу хана хинна а дац Iаьдала законаш. Цудухьа моллагlа бохам е халахетар дича, герзана кийсдеш хиннад, цудухьа тlехьенгара тlехьенга дувлаш хьадеlад из Iаьдал.

Пхьа лехар, вlаши довнаш дар, шалта-урс а доала гера а юкъедаккхар вай хьна доккха зулам да. Уж хlамаш вайна юкъера дlадаккха даргдац. «Сага доттагlа хила веза саг» ,— йоал советски Iаьдало, хlаьта деррига зуламера гlулакхаш советски законаша чlоагlагlа харцахьа лоархlаш да. Советски законо кийса таlзар ду моллагlча а зуламхочоа. Доккха зулам дарах — саг верах болча бехка рузкъанца кlалхарвулаш дола Iаьдал закона духьала хинна ца Iеш, нохч-гlалгlай халкъа дикагlа долча Iаьдалашта а духьала да. Ахча а хйна пхьа битар эхь долаш а гаргарча сога цlий доккар санна лоархlаш а хинилад нохчаша, гlалгlаша. Вийнача гаргарча сагах ахчеи ихы тайпа рузкъеи эцаш хиннадац.

Цхьанна шалто, топо, тепча саг вери советски наьха цlий Iодахийтари мара е вайна а, е вай тlехьенна а де цхьаккха а дика дац. Чотъаь варгиевши дукха я вайна цу гlулакхо тlаккховчаь гlайгlаш, саготаш, халонаш. Цlена дог-уйла долаш мел болча къовкошна, дерригача нохч-гlалгlай къаманга шалтеи – урсеи довла терзи ца лелаедара тlа а хьехаш, хаттар ду вай: «Хьанах лорадала уйла йолаш да шо вай дешошка? Шалта, урс, топ, тепча, бе а елла, фу Iалашде доахк шо царна?»

Дерригача халкъага вай дlакхайкаду: пхьа лехар, кхалаш яр, герз лелaдар цlендаь дlадоаккхалда вайна юкъера.

Къовсам тlа дола моллагlа дешаш советски организацеш къастадолда.

Iаьдала бокъонаш телхаеш, советски наьха сий доадеш, пхьа лехилтек шийгара суд елгеи дlтанза волча сага Советски пачхьалкхен кийса кулг тlаккховдалда, цул совгlа вай дерригача къаман гомхал а хийла цунна.

Эгтара чlоагlагlа дог гlоадоахаш йолаш наьха оамалех цаl а саг йоалаер-яхар. Кхычар санна, гlалгlай а да саг йоагlаш - йолаш ловзар деш Iаьдал, хоза, гакъерламе, сапаргlатдоаккхаш да из. Цхьабехаьда, укх тlехьарча шерашка гlайгlане доахаш зихараш а долаш, сагота хул гlалгlай саг йоагlа-йодача моттиг. Саг йоагlача-йодача кагий нах юстара бус.

Керда вахар дуллача зlамигача сагаи йоlаи, хlаьта ишта цар дешитеи поанонтеи чlоагlа Iатъкъаш да урдув? Доккха айп да из. Саг йоалаеш хьоарчадаь декдар дlатехха ца могаш дукха къахьег зlамигача сага. Цу гlайгlано боабу дезала юкъера безам. Тlаккха сенна эш урдув? Доккха эхь ма дий поартала эце а кхычоа эце е кхалсагах ахча эшар. Гlалгlай кхалсаго а эхь долаш лархlа деза шийх ахча йилар.

Цхьаккха тайпара мегаоглолаш дац саг йоагlача-йодача боагlача гаргарча наха боккхача маьхка совгlаташ кхахьаза даргдац яхилга а. Цхьанна а мотте, пхьаьна а къамо закон а даь дlаоттадеш хиннадац е хlанз да а дац совгlаташ кхухьилга.

Саг яр-яхар деза ди хила деза наьи пускалаш цул гаргарча кахаи санна, ишта йоlи зlамига сагi балха болча предприятей, совхозий, колхозий, учреждений боллолита а.

Цига дукхагlа дакъа лаца деза интеллигенце, кагийча нахея, мехкарашеи, зlамигача сага а пускала а доттагlашеи пхьан балха болча новкъостешеи. Саг йоагlача-йодача тайп-тайпара ловзараша де деза. Массагlа да уж: говраш хахкар, налеш дахар адараш декхар, халкараш дар. Зlамигача сагеи йоlеи шоай бартагlа мара кхыча тайпара хила йиш яц саг йоалеяр-яхар.

Цу тайпара вlашагlкхийттача дезалий уйлаш юкхьанна деза дхьатара кул. Барттайна лел царна юкъера гlулакхаш. Кхетаде доагlача тайпара кхетаду балхара а цlагlара а декхараш.

Дерригача вай халкъага кхайка деза вай низагlа мехкарий удабелга, хlаьта йодань а йодае вена а саг, ца я яхаш, кхычахьа из маьре ца йохийташ цунна ник бехкилга дlадаккха, аьнна.

Цlендаь юкъера дlадаккха деза вай вахарна терлургдоацаш дола дукха истий кхувлар.

Гаргара саг валар хила хlама да. Саг валар чlоагlагlа хала хет гаргарча нахаи доттагlаштеи метел, дукхача наха а. Тlаккха саг веннача нахд ахча санна тел? Ахчанна байлургболаш бий из бала? Гаргара саг велча хlанз уйла ю: ахча мел дала дезар-хьогl, кlеянга деннад яхарг дий-хьогl? Цун маlан фуд аьлча, эгтара когlа волла саг а, нагахьа санна цунга ахча дале дика ва яхилга ла. Нагахьа санна новкъостал эшаш моттиг яла-м, бакъдар аьлча, венначун дезале новкъостал де деза предприятe, колхоза, совхоза, учреждененa а, кхоачарча гаргарча наха а.

Мlанах санна, кхалнах а хила беза таьзета. Цу бокъонах кхалнах бахар — ца адамий йолца оамал я. Саг веннача хана юстара хила йиш яц кулгалхой. Венначун гаргара нах болча а ухаш нарга колам бе беза цар. Хlаьта, нагахьа санна дей раьзи бале, саг дlаволлилга вlаштlехьдаккхари новкъостал де а хьаштдале из дlадаьлларa гlулакх деррига поашта хьатlаэца а деза цар. Вай кхайка деза: саг веннача цlагlа, зикараш а деш, дукха нах вlашагlа а бетташ, доккхий зенаш деага дlадаккха аьнна.

Вай халкъа доккха зулам ца хорта бохо малараш малилга. Дукхагlа дола зуламаш вахарах хулаш да. Хlаранена дагадоха деза малар моллагlчоа а эхь долаш лийрхlа ший халкъа къаьнара Iаьдал.

Iалаьмате доккха зулам доалл вайна береш харцахьа хьалкхедарах, моллагlа во оамалаш, харцахьлелар, хlамаш лечкъадар царна магийтарах, дешна ца яхийтарах.

Дукхача дезалашка во латт бераш къахьега Iомадара гlулакх. Во дий во нанеи да шоай бераш поашта хьалкхеде ца ховраш. Нийса де цхьа кица: «Дика кованойи дика дайи ба тхона, тlаккха тхох дика нах хургдаь».

Вай партеи Советски пачхьалкхенои яххача тайпара ций бераш лерттlа хьалкхеде гlерта веза вайх хlаравар.

Цхьаболча эскаре баха ха йолча кагийча наха зуламе гlулакхаш леладаь моттигаш къайлаккхаьха йиш йолаш дац вай.

Боккхийча наха шьара дагадоагlа гlалгlашта юкъерча кулаканашеи Советски Iаьдал ца дезараша мел доккхий зуламаш даьд. Цазама мера дикда йиш ца вайга, болх беш воаца моллагlа саг мегаргвоацаш болга. Вайна юкъе хlанз а кlезига бац мехка, Iаьдала дlалуш хlама а доацаш халкъа рузкъана тlаккхувдаш бола нах, кветтараш, дар дейпараш, къуй. Вайна эхь тlаккховчаш хlама да ялаташи кхыдола наьха юкъара рузкъеи лечкъадеш йола моттигаш нийслуш хилар.

Харцахьа, зуламе мел долча хlамашна къовсам лоаттабара В. И. Ленина боккха лоархlам баьб общественноста.

Къахьегамхошта поашта хов бехкечунгара доагlар диэза хьадеха а цунна бехх бе а.

Вай къанах дукха доккх дика гlулакхаш, Iаьдалаш. Уж да: кехаца дог-цlена хилар, Даьй-мохк безар, дезала юкъе барт хилар, боккхийчар сий дар, кхалсага сий лорадар, хьаша лархlар, кlелонсачоа новкъостал дар, вахар дезар, ишта кхы дукха а. Цхьабакъда, вай тахан белгалдаьккхача тайпара йирча гlулакхаш а кlезига дац вайна юкъе. Вай вахар къахьду цар. Уж кхы дlахо да йиш йоаца ха хьатlдаккхаьчай. Вай хьаьналах, вай леналах, вай лоlамах, вай бертах тийша да тахан вай къаман сий. Ший къам дезаш, ший къамах дог лазаш дола саг юстара латта йиш яц тахан дунцача деша. Оаланцара дека дlатеда деза цхьанне а дег чура къоабаллеи довна тlехьадиса йирча гlулакхаш.

Дерригача халкъега дlакхайкаду вай тахан:

Дlалоакха юкъера пхьа лехилга! Саг вийнача сага таlзар долда советски законагlа.

Цlендаь дlадаккха урдув! Саг йоалаери-яхари кагирхой лоlамах хилда. Баха хайшача поаш Iалашдергда кагирхоша шоаьта эшар.

Саг йоагlача-йодача, саг веннача же, доахаш ма кхувлалда, ахчаш ма телалда!

Вай къаман дикагlа дола Iаьделаш чу а лоацаш дола керда деза денош хила деза вай. Укх Соагlапча, кхычахьа лаьттача тlемий сийна вай вlашагlдолла деза «Цу деной сийле йоаргьаш» яла цlей, Делда деза «Бlаьстаи ди», «Хьункъама ди». Юрта Совета вlашагlйолла еза «Граждански цlей комисси».

Тахан вай сходо баь соцам кхоачашбе беза хlара гlалгlачо, вай къаман сий деза лоархlеши, къамах дог лаваши из вале. Нагахь санна, къамача тайпара мара дахаргдац тхо яхараш ийсдойи, дерригача халкъа ниш духьалбаккха беза царна. Цу гlулакха юрта вlашагlйоала еза тlехьожама комисси. Цунна юрте латта еза партийни, советски организацеш.

Комиссешта чубоагlаш хила беза юрто сий деш бола тlемеи къахьегамеи ветеранаш, мьлице, интеллигенце, кхалнахьа, кагирхой вахаьлаш, хlара тайпан боккхагlа бола нах. Цу тайпарча комиссе тlахьожам лоаттабе беза сходе соцам цlенхаштта кхоачашбара. Нагахьа санна пхьа лехаш, кхалах доаниш къестадеш, урдув даькила, низагlа саг йодань моттиг гучайоале, комиссеш дехкарийла я уж вах халкъа хьалхашка гучабаха, хlаьта советски законагlа бехкткхаме оза Iаьдалга хlибала.

Вай вахар йирчадоахаш дола тlехьадиса гlулакхаш цlендаь дlадахарах тийша да тахан вай къамах сий, вай тlехьен ираз.

* * *

Доклад чакхъяьлар. Цул тlехьагlа къамаьлаш дир гулбеннача наха.

Сход чакхйоалаш къамаьл дир КПСС Нохч-Гlалгlай обкома секретара Х. Х. Бокова.

Сходо тlаьхьа соцам кхоачашбара тlахьожам доаттабергбола Совет хержар. Цунна юкъе ба 37 саг.

ВАЙ ВАХАР КХЫ А ТОАДАРА

МЕРЖОЕВ Хьамад

Ладуьгlалаш, уйла елаш! Советий Iаьдал доаккхаш майра лийтац вай. Къахьегача адамий ираз беххаш шай вахар дlаденначa Ленина, Советий Iаьдал аннай вай къаманна шlаккха ца хинна бокъо, цар кхачийтад вайга тахана ираз. Даим вай деташна хилва Ленин!

Ираз долаш е хlанзара тlехье. Деррига да цун. Шоай дайша шоашна кхачийта ираз лораде, дlахо даьра деккарийла ба кагирхой. Цхьабакъда, тахан вайна юкъерча зуламеча гlулакхаша телхаду цар вахар. Эхь ма дий урдув дахар, из хьийдар. Тахан чlоагlа е еза вай урдув цlендаь дlадоаккхаргдолаш. Боккха мукъ ба из. Цlендаь дlадаха ца вийла вай деррига а зуламе гlулакхаш.

КЪАЙЛА МА КХАХЬА ЗУЛАМ

ФАРГИЕВ Саралдин

Парте, Советски Iаьдало чlоагlа йоакхо ю вай. Дикача дас шийн дезалга аргдар да вайга Iаьдало яхар. Зулам дlадаккха, зуламаш дерам гучабаха. Урдув дlадаккха, саг вайна саг Iаьдалга дlале.

Вайна лойи вайна дулургдоацаш гlулакх да из. Дукха нах ба вай юрта къаракъаш а мелаш, цхьацца довнаш а довнаш делаш. Уж Iаьдала гучабаьлча, царна гlо де оарцагlдувлаш моттигаш а нийслу вайна юкъе. Цхьаккха зулам даь саг къайла ма кхахьа, харц ма ле, оза безам ма бе, кхелашта хулдилга дlадаккха.

МАССАНЕ А ДЕХКАР

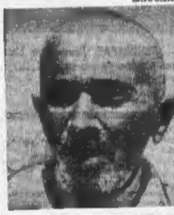

ГАЛАЕВ Iаьла

Укхаза къамаьл даьраша яхар нийса да. Эггар хьалха боккхий нах декхарийла ба цу гlулакхашта дуьхьалбовла.

Вай диэза дергдоаца хlама да тахан дувцар. Вайна массанена хоаш да пхьа лехар, урдув, лахар, мехкарий удабар мел зене да. Цудухьа массаеа а декхарийла ва уж гlулакхаш дlадаха оарцагlвала. Нагахьа санна е вай дlадоладаь гlулакх дlачаккх ца доаккхе доккха эхь хургда вайна.

Ираз долаш да вай ахкар. Нийса законаш да Советий Iаьдала дераш. Цар ахкар вай дойи цхьаккха сагото хургьац.

ДIАДОЛАДАЬР ЧАКХДАККХА ДЕЗА

МЕРЖОЕВ Хьасан

Вайна массанена хоаш ма дий, къаьнача гlулакхаша вай вахара мел айп ду. Боккха беза ба уж хlера дезаш.

Во дар дlадаргда, вайна лойя. Бакъда, зуламе хlамаш вай юкъера дlа ца доахе, ишта дlахо доаккхалургдац вай. Урдув а кхыдола зулам а цlендаь дlадаккха деза ха къатlаккхаьчай. Вай фу де деза аьлча, вайна тlадена е гlулакх диэза чакхдаккха деза вай, къонахаша санна, чакхдаьккхар цар из наха ергдолаш.

Верриге нохчийи гlалгlайи тlехьа хургболаш дlадахьа деза вай воаш дlадоладаь гlулакх.

КЪАХЬЕГАМНА ДОАЛ СИЙ

АУШЕВ Салман

Кхыча къамашта хьалхашка е доаккхал де йиш а йолаш дукха дика гlулакхаш доахк вейх. Цхьабакъда, вайна хlана юкъе лелача вона гlулакхаша дlалакдеш латт уж.

Хьажал, дика тракторист вар вай юртера Фаргиев Ваматтири. Духхьал маларах водар кхьчар цунга. Шоана ховчча бесса, хlанз чу ма воллий из. Мела а мелаш, вlашагl а леташ нах ба вай юрта. Совцабе беза уж.

Доккха зулам да урдув. Нахагара хьа а дийха дlалу вlамигача саго из ахча, тlаккха юхатакха отт. Из лаха гlерташ цхьацца зулам ду цо.

Цхьаьккха а да вайна юкъе вlалла ла мегаргдоацаш гlулакх. Саг йодань саг къайлаккхуьйлаш моттигаш нийслу. Дlадаккха деза из.

Вай къахьега деза воай совхозе. Къахьегамца мара даргдац сага сий. Еррига юрто лакха лоаттаде деза совхозе дика болх беча наьха сий.

ЛА МЕГАРГДАЦ ВО ГIУЛАКХАШ

ГАНДАЛОЕВ Уматгири,
Соагlапчарча отделена управляющи.

Дика гlулакх да тахан вай дlадоладер. Наьха са дуаш латт тlехьадисача гlулакхаша. Нагахь санна воаш дагалаьца дика хlама вай диэза чакхдоаккхе, чlоагlа сий даргда вай, бакъда деррига мехка хьалхашка, къоарза кхоч санна, белгал а даргда, вай из тахк ца доаккхе.

Дита деза пхьа лехилга, пхьа боахилга, урдув доахилга. Кхо бlаь, диъ бlаь тума ахча доаккхаш моттигаш я сагах. Миччара дахьаргда из? Зlамигача сагаца яха йодаций из йоl?

Цхьаькха а да. Тlаккхийте йоl йолаеш моттиг нийслу, тlаккха из юхахьаьккхача, из саг тха я яхаш, лелаш хул из йодаьъраш е йодае гlийртараш. Ла мегаргдац из гlулакх.

АХЧАННА ДАЦ ИРАЗ

БЕЛХАРОЕВ Идрис,
тракторни бригада бригадир.

Урдув дакхарах маьре яхача йилий вахар тоаденна хlама дац. Заьлмаха яхаш даь веший воl ва са. Дукха ха йоаццаш цунна саг йийхар оаха Назсарера. Цхьаькха тайпа урдув декхханзар тхогара йилий даьша, хlаьта оаха дьа а нийданзар нахагара ма, доалаь. Ма безаме чакхдаьнар из гlулакх. Хlанз геттара хоза баlаш ба уж.

Нагахьа вай массава а тохалойя зуламаш дlаларгда, хlаьта цхьабараш хьал а гlертей, вожаш юхагlерте хlадоладаь гlулакх долхаргда.

Белгалдаккха диэа совхозе болх а ца беш юрта нах бахаш хилар. Вайна юкъе ба тахан вай дувцачунна раьза боацараш а. Машар хила йиш яц царца.

НАХА ДУЛУРГДОАЦАШ ХIАМА ДАЦ

БУЛГУЧЕВ Мажит,
«Магушский» совхоза бухгалтер.

Укх тlехьарча хана совлоа болхлоша дика къахьег. Тоаденнад боахама гlулакхаш. Дукха гlулакхаш ду бахача наьха хьалаш тоадера а. Юрта хlанз дуллаш латт хий, ишта чуоллаш я газ. Бакъда, вайна харагl мел даьнна хlама доаду вайна юкъерча вона гlулакхаша.

Хlана латт уж гlулакхаш вайна юкъе ишта чlоагlдена? Бехке вай воаш да. Цхьанне уст бур саг веннача, тlаккха шоллагlвар цул тlехьа ца веса гlорт. «А, сона эхь хургда цул эсалагl хилча»,— овл цо.

Ахча дукхагlа даьккхача шоай йоl дикагlа маьре яхийталга лоархl цхьабараша. Йоккха Iоадалы я из. Вай массава а тохалойя дlададгда уж. Наха дулургдоацаш хlама дац.

ЛЕРТТIА ХЬАЛКХЕДЕ БЕРАШ

БОКОВ Маншарип,
Соагlапчарча юкъерча школа завхоз.

Дукха нах да вай тахан укхаза вlашагlкхийттараш. Барт хила безе вай зуламе хlамаш дlадахара. Соагlапчарча наьха барт хиннаб, хlаьта хlанз хуре а ба. Соагlапчарча наьха пхьа барт хиннаб Советий Iаьдал лорадеш Деникиннах латташ. Вай деший ужжамо къонахий. Ка яла еза вай тахан дувцача гlулакха.

Цхьа хlама да са къаьстта белгалдаккха безай болаш. Ахчаш даха кхычахьа балха ухаш нах ба вай юрта. Массехк бутт боккх цар дезалашта тlера а баьле. Тlаккха берашка бlарг хьана локхаргба? Бераша дешац, уж харцахьа лел. Цу наха дикагlа дир цlагlа хилча, совхозе балха вахача, хlара бетта вlалпи а нидеш.

ВАЙХ ТИДША ДА ДЕРРИГА

Б. БУЗУРТАНОВ,
Малгlабика горисполкома председатель

Вай къаманна чlоагlа Iатъаш дола дош да тахан дувцар. Из къовстадеиза даргдац вай, хlана аьлча, пхьа-дале вай вахара, моллагlа-дале вай балха, кхоалагlадале вай тlехьенна чlоагlа новкъарле ю тlехьадисача гlулакхаша. Тlехьадиса гlулакхаш мел зене да а, вайна юкъе уж хlанз лелаш долга а, из кхы дувца ца деваш, укхаза къамаьл мел даьраша белгал а даьлад. Хlаьта вайна воашта дика хоаш а да.

Вай дерригача къаманна чlоагlа пайда болаш гlулакх да оаш дlадоладеьр. Вай воаш хила деза воай кхела даьй. Кхыча къамах нах боагlаргбац вайна вай гlулакхаш къовстаде. Хlанз вай хертера декхар сенах латт аьлча, из латт тахан юрто тlаьйца соцам бiзза кхоачашбарах. Цу гlулакха мела хила йиш яц. Вай массане а цхьана дира къовсам лоаттабе безай тlехьадиса гlулакхаш дlадо леладе, гlертаргбараша.

Тахан шун юрто дlадоладаь гlулакх чакхдаккха деза вай района ерригача юрташка, сона хетачох е тайпа сходаш йича бакъахьа хургья кхыча районашка а.

ЮРТО БАЬ СОЦАМ

1. Цlендаь дlадаккхийхалда пхьа лехилга, пхьа боахкалга. Цхьанне а ма лелалдалда доала герз, шалта, урс. Моллагlа зулам даь вола саг советски законагlа цунна доагlар де Iаьдалга дlалулва.

Цхьанне а къайла ма кхухьалба зулам даь нах.

2. Йийзача сагах урдув ма доахалда. Гlалгlай кхалсаго эхь долаш лоархlалда шийх ахча йийдалга. Саг йоалаяр-яхар, зlамигача сагеи пускалеи керда вахар дулле ди из хилара тера, самъердаме хилда. Цига даькъа лоацилда дукхагlча даьнье кагирхоша, хlаьта ишта зlамига саги йоlи балха болча моттигашнарча нулгалхаша, общественни организацеша. Саг йоагlача-йодача, хlаьта ишта саг веннача ма, доахаш ма кхувлалда, ахчаш ма телалда.

3. Дукха истий ихувлилга, мехкарий удабелга, йодань а йодае венна йоl, са я яхаш, кхычахьа маьре яха цунна ник бехкилга цlендаь дlадоаккхалда.

4. Халкъа е къахьегамхой а рузкъанна тlаккхувдаш бола нах, дар дайпараш, къуй гучабоахалба.

5. Вай къамо массаза а эхь долаш лийрхlа юрта боха малар а мелаш, цунца зуламаш деш болча нахаца поа къовсам лоаттаболба.

6. Хlара дал-ненас вай Даьхе дукха езаргйолаш, цун гlулакха кийча хургдолаш хьалкхедолда шоай бераш. Доша даха ха йоло бер деша ца-дохийташ ма дуталда. Бераш доаларах довхаш бола даьй-нанной бехктохаме оза Iаьдалга дlалулба.

7. Бахаш укхаза а болаш, кхычахьа балхашка а ухаш, массаза цхьанахьа болх беш боаца нах вай юрта ма хилба. Вай мехкарча халкъашта юкъера доттагlал чlоагl а а деш, цхьа дезал санна барттайна дахалда вай, воай юртарча тайп-тайпарча къамах болча нахаца.

8. Вай къаман дикагlдена Iаьдалеш чу а лоацаш, керда деза денош вlашагlдехилда. Цу гlулакха юрта Совете вlашагlйоаллийла «Граждански цlей комисси».

9. Юрто баь соцам кхоачашбара тlахьожам лоаттабергбола массаза комисси вlашагlйоаллийла юрта Совете.

10. Вlашагlкхийттача юрто баь соцам юрта вахача хlара сага закон а хинна дlаоттадба. Нагахь санна, юрто дьахча дукьан волаш, тlехьадиса гlулакхаш хьалхувшеш саг вайна юкъе нийслийла, из юртах дlахоадавелва, цун наха вовдоначе саг ма гlолва.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагl. 28 апрель, 1970 шу.

ФАШИСТСКИ ГЕРМАНИ ЭШАЯЬ 25 ШУ ДИЗАРГА

МОАСТАГӀЧУН ТЫЛЕ ЯЬ РЕЙДАШ

Фашистски Германица тӀом льыттача шерашка бӀун гвардейски дошлой - механизированни группана команда еш хиллачу Советски Союза Турпала эскара инарла Исса Плиев. Дошлойн танкистийн майра рейдаш — Советски Эскара тӀема декъарча гӀуллакхийн историн юкъера сийдолу агӀонаш. Майрача соединенина моастагӀчун тылие гӀолла тӀеӀаьнча оьрсийн дахнестраш лаьа бан, фронтан оперативни дехкараш толамца кхочушдарна новкъостал а дан.

АПН корреспондента, ш. Ростов-на-Дону инарла Плиев волча вайисвелча, цунтера дийцадах дошлой - механизированни группан рейдийн хьакъехьа дуьйцар.

1941 шера август бетта Къилбаседа Кавказе хьаьхча дошлой ши дивизеха шиӀ тайпара приказ дера Малхбузехьарча фронта штаба бузвачи эскара, цу хана а полковник хиначу Лев Доватора. Фронта тӀема Совето дошлошта хьалхашка декхар оттадора: готтача участка гӀолла оборона довзув ходда а дах. Демидово — Духовщина районе моастагӀчун тылашка гӀолла рейдаш е. Командоване лайрхӀичох, моастагӀчун тӀемахой бовбе а цун техника, штабаш, складаш хӀалакье а, коммуникацйаш бузваме бохабе, тылера службаш юкъагӀьыха езаш дар тхо.

23 август хьагӀакхочаш Межи яхача хина къуьлбехьенгахьарча оагӀорахьа хьунагӀа дӀатаръелар шаккхе а хиввзи. Тхоиа хьалхашкахье яр инарала Штрауса 9-ча немецки эскара позицеш. Оаха чакхдоьла лерхӀар Подвоьен Устюн яхача чӀоагӀъаь латтача ши пунктана юкъерча моттиге гӀолла.

Бийсанна оаха яьча атака ца тӀарайьккхар моастагӀа. Духьале ла лаьтта моастагӀчун подразделенеш хӀалак а къ, гитлеровски эскара тыле чухьийлкхар казакий полкаш. Дошлоша фашистски гарнизонаш йохайора, дагадоьхача тайпара тӀахьаьлхе доа дора механизированни колоннашта штабашта, бувзама яхкаь кабельни линеш дӀаьккхача моттигера йохайора.

Советски командоване хийттачул а доккагӀа дар дошлой группана кагарӀдоьнираш. Тха вӀаштӀехьдаьлар 9-ча эскара тылий болх юкъагӀдаккха, шоай гӀулакхаш бола тешаш моастагӀий бовбе. Рейде дакъа лоацаш вар вай массехк эзар салтой эсарьи. Цхьабакъда гитлеровцашта юкъе араданьна хабар дар шоай оперативни тыле йоккха группировка чуенай яха. Инарала Штрауса приказ делар къонахчи долаш хилара шоай бӀу тӀахьехаш эскара тыле чубаьнараш массехкьа дуккача тайпара, бӀаь эзар а боаш, массехк ктташ эзараш казакаш мара ца хилара дӀааьхетабеш. Ельна юкъе боиха тӀом латташехьа а тха дивизеш йохаяра шоай резерв дожкхий ивлаш тӀарозаиза ялаяар гитлеровски командоване.

Вайна хала дикача тӀема хина белгталарча бахьанагӀа немецко-фашистски эскара вишаш тӀех хинначча хана бир эгтара хьалхара рейд. Советски дивизеша толамеш кхоачашдир тӀема дехкар. МоастагӀаца лаьттача тӀом тӀа эгтара хьалха яьккхача когалой чим байлар дошлошта. Тхо тийшар фашисташ эшабуларгбакьа арабаьккха фьалг хининг бале а, царна тхошка еттадургӀьхилар.

Рейда результаташ лаьккха наа бир Лакхехьарча Главнокомандоване Ставке. Фронта бӀунах лаьххийттачул тӀехьагӀа гвардейски лахке шӀераш елар шина а дивизена. Уж ши дивизи вӀашагӀа а теха кхьайир дошлой корпус, Даймехка тӀема гӀоравьина турпал инарал-майор Доватор хьоманард а волаш. Из вайнчул тӀаьхагӀа корпуса командовани хьайта дӀаьвца вина приказ делар сона.

Москвана юкъе лаьттача тӀем тӀа вӀаштӀехьдаьлар дошлойн танкистийн тӀема доттагӀал. Цар эгтара хьалха цхьан бартаца тӀом дӀабалабир Волоколамска районе. Малхбузехьарча фронта командующе Георгий Жукова низ бола группировка вӀашагӀтехар уххава моастагӀчун оборона хоадара. Группировка юкъеяхар тха дошлой корпус, 22-гӀа танкови бригада, лыжникий цхьа батальон. Дошлойн танкаши тактически лелар гӀех хиларах пайда мара шовза вӀаламбаьккхар моастагӀчоа хӀама тохара низ.

Сталинграда а лие наступленеш тӀом болабеккача хана чоалхане декхараш кхоачашде низ кхоачаргболаш йола йоккхий дошлой - механизированни соединенеш кьайра уйла ехы а дуккагӀа чӀоагӀъелар советски командоване. Кхача езача сихха тактически дӀакхоачалуш, цхьаьнакхетта минчахьарен. ЧӀоагӀа а боккхача низаца а хӀама тоалуш, моастагӀчоа юкъе чу а уьаш цун тӀемахой бовбергбодаш, бӀунх доал дарен из ӀалашбӀарен система йоакхалургйолаш йола соединенеш яр кхибхераш.

Ала дезаш да, из уйла хьаллоацаш тӀема специалисташ беррига а хинна ца хилар. Цхьабараша чӀоагӀа кхерамеш чакхдергдоацаш гӀулакх лоархӀар моастагӀчун тыле рейдаш елгал. Оперативни тылера дошлой-механизированни группана хӀамаш етталургья фронтера, флангашкара, тылера, моастагӀчун авиаце сецавикха ютаргъяц яз. Рейде дакъа лоацараша духьала резерваш оарцагӀйоахаргъя моастагӀий командоване карнадар сихагӀа цхьалхадаккхар дуьхьа.

Иштта кхерам боацилга хьакхьехадар вахаро. МоастагӀчун тыле чу а лелхаш, фронта тоьал гьеа доллашехьа а тӀом беш болча бӀун белгталара эьттув бувлар. Из тыле ухар советски бӀуно еттача хӀамашта моастагӀчун фронт мельаьча хана, фашисташта дукха кхерамаш тӀадессача хана. Практически цхьан хинна хьовсам лоаттабе безаш бар царна, ишта из лоаттабича моалагӀа кхерам тӀабессача минута хӀалак хила тарлора. Цу хьалашка лоархӀамегӀарча оперативни лостамашкахьа тӀема декхараш кхоачашдара йоккхий тороваш хьаелладора дошлой-механизированни группана хьалхашка. Бакъонца ишта хилар из дӀадоладаннначул тӀехьагӀа а. 1944 шу. Мехка къулбехьена шоаш яйшачул тӀехьагӀа гитлеровцашта доддоехар йоачаш а йолсина, наькъаш дӀа-юха вохалургвоацача даларга, тишбаь бӀу юха вӀаштӀехьбаккха, резерваш юха хьалйиза, оборона кердадя рубежаш вӀаштӀехьъяха ха хургья ьцна хетар царна. Садаккха ца хилайзар моастагӀчоа. Лакхехьарча Главнокомандоване Ставка решенк йир: «Юг», «А» яха фашистски эскараш, низ болаш хӀама а теха, вӀашагӀкъоастадеш хӀалакдеш, пачхьалкхен доазон тӀа а Карпатай лоамашта юле а кхача. Хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдеш ши фронт яр: 2-гӀа Украински 3-гӀа Украински.

Башха-дика план оттайр 3-ча Украински фронта штабе. Дошлойн танкаши маькъаш довзача гӀолла моастагӀчун тыле чу а лийлхе, шин дакъа декъа «чӀир лехарий эскар» аьнна йоккха цӀи тиъла хинна 6-гӀа немецко-фашистски эскар. ДагадоххаргӀа а аьлча, инарал-полковника Холлидта командованегӀа хинна из эскар вӀашагӀделладар Сталинграда юкъе фашисташ бохабьаьчул тӀехьагӀа.

МоастагӀчун эскар дакъалаьа декхарах цхьа дакъа мара ца дир. Цул тӀехьагӀа къулбехьа фордагахьа дӀа а леста, малхбузен оагӀонгахьара Одесса дӀавоадас езаш яр рейдови группа. Операци кхоачашъелга тӀадулалар фронта дошлой - механизированни группана.

1944 шера март бетта юкъе фронт кагийр инарала Чуйков Василе 8-ча гвардейски эскаро. Цо баьккхача наькъагӀа чухьаьлхар тха группа корпусаш а дивизеш а, 36 саьхьата, беш тӀом а болаш, 70 километр никъ бир оаха. Новый Буг яр хьалхашкахьа. Цунна ерь атака сов дагадоацаш хиларах фашистски гарнизона начальника кхетадеш магацар тоьаш юблара бехьанаш, цудухьа комендант чӀоагӀа чоалхавир по городе вӀалла ла йиш йоацаш тата доаллаш хиларах.

Шоаш леладер фуд ца хоаш, корзагӀбьина хьайвар моастагӀчун тыле дукха ха ялалехьа. Плен бовлабьараша дьча тешалагӀа уназарбьинача дукхача командираша приказ делар бениша, тӀема кхоачама, продовольстве запасаш хӀалакйий дӀаяха аьнна. Новый Буг хьаькхаьтули къулбехьенгахьа дӀаврадаьннача тӀехьагӀа «чӀир лехарий эскараь хургдар хинна даьлар. Фронташкарча соединенеша малхбоалехьара етташ хӀамаш а йолаш цун доакъош малхбузенгахьа кьийдар, цхьабакъда, цига а низ болаш тӀом еттар царна духьала тха корпусашкахьарен дивизешкахьарен. БӀуна доал долйиш йоацача яьлар немецки командовани. ХӀьта цар эскарахой бийсан бовдонагӀа кагийча группагӀеи кхьиеттал цхьацхьаьнца волаш юхеудар.

ГӀцулургйоапа рейда этац хилар йоккха машинаькъа узели город Раздельная дьаиккхарах. Одессера Тирасполе бода, моастагӀчун одесски группировка Румынегахьа тӀехьашка мал еаш бола керттера лоархӀаш кинна никъ дӀакъайла бар. Станце йоккхий трофеаш хьахкар тха соединенеша: шин эшелона платформаш тӀа танкаши керда йоккхий топаш латтар, вагонашка бар тӀема кхоачам, советски лаьтта тӀара фашисташа гуьлъь имуществои продовольствии.

ЦӀьхха атака а яь тха дивизеша хьалийнар Одессана Днестр чура хий тоаш хина Беляевки Маяки. Водокапорни гӀирсашка тоала итташ топаш чуехкар гитлеровцаша, цхьабакъда, кхы уж лелхийта ца а кхуьш бесар уж.

Операци чакхйоала эташ хилар фукагӀа дий а карара ма лашйта аьнна Гитлера приказ дела хилла Одесса мукъанкхарах. Город фашистех ӀоцӀенйир дошлой - механизированни группа малхбузехьара тахала хӀамой 3-ча Украински фронта бӀуно фронтангахьарда яьча атакой.

Мехка къулбехьене котало кьахка яьнначул тӀехьагӀа цхьоалагӀча Белорусски фронте тӀом беш хилар тха группа. Белорусе моастагӀчун бӀу бохабе лаьрхӀа «Багратион» яха гӀоръьйна операци чакхйоаккхача хана кӀоаргга фашистски эскара тыле рейд йир дошлой - механизированни соединене. Мозыра къилбаседа - малхбоаленгахьарча районера дӀайолаь рейд Висле, Варшавана къулбекьенгахьо чакхъеьлар. Цхьан бетта тӀемака эзар соагӀа километр никъ бир оаха, моастагӀчун бӀу ситӀер а бохаш.

Массазар декхараш кхоачашдарал соагӀа, дошлой - механизированни группа бувзам лоаттаора дуккха а партизански отрядашцеи соединенешцеи. Халкъа чӀир лехараш герзаш тӀема кхоачамцеи Ӏалашбора оаха, хоадамболлаш дола тӀема декхараш уьттадора царна хьалхашка. МоастагӀчун низаш моавшта тӀа а дерзадеш, рейдови бӀунон партизанашеи, цу тайпара фронта новкъостал доро шерра наступательни операце толамеш чакхъаккхара.

Из рейд йолча хана фашистски бӀун аьттув баьлар тха группина гобе. Шоай тыле чуеша советски группировка етта шоашта карагӀалург ма дий аьнна хийттадар гитлеровски командоване. Баьдача бийсанна гома кийъера ара а яийлча, вай фронта бӀу ллаьттача малхбоаленгахьа а ца доалаш (тхо цигахьа гӀоргда аьнна хеташ вар моастагӀа), малхбузенгахьа, дӀаланца лаьттача польски территоре тӀа кӀоаргга чудахар тхо.

ТӀом чакхбоалаза тӀехьарча этаны кхьинегара нхенига къчалца йолча корпусех латташ боккха низ бар 1-гӀа гвардейски дошлой - механизированни группа. Тхо хӀана тхоашкара фронт хоадаюлургйолаш, городаш мукъайохалургйолаш, них дехьадувлалургдолаш, кхидола тактически оперативни декхараш кхоачашдулургдолаш дар. Технически кийчо дуккха а дикагӀа йолаш бар бӀу. Дошлой дивизи хӀана танкови полк шийна йолаш яр массеза а, хӀьта еррига группа — танкови механизированни соединенеш йолаш.

Фашистски Германеца тӀом лаьттача шерашка эгтара тӀехьара рейд дӀайолаелар кхьь мехка — Югославе, Румыне, Венгре доазон тӀа, Праге чакхъяьлар. Дошлой - механизированни группа хьаллацара фронта командоване фегара боккха низ хьожабир. Из рейд йолча хана моастагӀа воахара чакхъяьха операцеш хӀаначул тӀехьагӀа яхье езаргья.

Массе а тайпарча рейдий башхалонех лархӀа мегаргда бӀун тайп-тайпарча доакъоша шоай тӀема гӀулакхаш кхетамца вӀаши бувзам а лоаттабеш чакхдахар, бийсанна беча тӀема тактика шерра юкъеяккхар, дагадоацаши сихен тӀом бар. МоастагӀчун оперативни тыле рейд йолча хана тха фронт 360 градусагӀа латтар. Цу хоаташки къьстӀа лоархӀаме дар бӀуна деш дола доал хьадда хилара командираш инициатива йолаш а хӀамах сакхуьш а хилари.

Дошлой - механизированни группа тӀема аьттув бовхар силтийн эсарийн къонахчалой турпалой. ТрадицегӀа рейдашка дакъа лаца баккъийта къестабора эгтара майрагӀеи хӀамех дикагӀа сакхуьши бола тӀемахой. Фашисташа баьча тӀем тӀа цӀаккха а йоаргӀоапа сийле яьккхар цар шоай.

(АПН).

Фронта наькъашка... Э. Евдерихина сурт. ТАСС фотохроника.

ЗАВОДА АГИТПУНКТЕ

Дукха наь хул Назранерча «Электроинструмент» заводе хьайийллача агитпункта.

Сийрдача йоккхача зале я агитпункт. Цӏа кӀада тӀатассача истоле тӀа дада тайп-тайпара газеташ, журналаш, брошюраш. Кертерча даькъе укх шера СССР-а Лакхехьарча Совета хургдолча харжамашта хетам материалаш тӀейоаш да уж. Пенех хьалтеха доаки харжамех дола плакаташ, доккхийча аьлешца кепатеха «Положени». Къьстта теркам тӀаббодаш, коза кьаь я цу нура Ленина вахарех йода фотомонтаж, завода продукци дӀаьуха мехкаш хьаьхьокхаш дола карта. Доазол дехьарча тхьаь мехка из йодалга хьаьнокхо. Харжархоаца беседаш еча хана аравьера масалаш лека дезаш бац укхазара агитатораш.

30 саг ва уж цу агитпункте болх беш. Дукха ха йоацаш завода партбюро цӀаьхха а вьеже а хьалз дикагӀчарна юкъара къоастабаь дикагӀбараш ба уж. Из поручени луча хана партбюро теркам тӀаббийта хьаьар агитатораша шоай балха моттиг миштаелаю, цар идейно-политически кийчонга, организаторски говзалга.

Цу 30 агитатора 25 коммунист ва. Царех духагӀбараш институташ, техникумаш а ляьа ба.

Лоацца аьлча, агитаторе болх боагӀача тайпара бергбола ма ба уж. Масала, белгалаьргга вай царна юкъера цӀ — механически цехе токарь Аспиев Махьмад. Специальни юкъера образовани я цун, дикь шера йолча политшколе дикагӀчарех лоархӀа ладуьгӀархо, хьолха летта производственник ва. Эггара хьалха юбилейни шера хӀаман кхам бера тӀехьехаш завода кхайнарал дар из ва, 11 апреле юбилейни субботнике ше кхольча материалех продукци аракхеш хилар из. Дьсса, хургдац цу агитатора аьнна дош. Из сенна бараш дукха ба царна юкъе.

ХӀана шоай болх дӀабелабеьб агитатораша. Укх деношка шоай инструктивни семинаре вӀашагӀкхийттар уж. Партбюро секретаре иов, Пашенных, агитпункта заведующе, завода керттерча конструктора иов. Сегове агитпункта балха декхарех лаьца лоацца инструкци елар царна. ХӀара агитаторе шийн фу де деза, харжархоаца мишта бала боза дӀахайтад.

М. КАРАЕВ.

БОЛХ БАР, ДЕШАР, ВАХАР ЛЕНИНЦА НИЙСДЕШ

ЧӀоагӀа дог гӀоздаьна лакъабера вай мохк ленински юбилейна. Заводий цехашка, Ӏилма лабораторешка, колхозашка, — массанахьа а советски нах бола мел беча къахьегама хьинар айденнад, политически сакхетам лакхбеннаб.

Цу юбилейна хьалхерча деношка къьстта дика болх беш бар тха комбината болхлой а. Из дика бахьду дукха ха йоацаш тха комбината коллективна КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС Ленински Юбилейни Сийлен Грамота яларо.

Комбинате доахача толамашта юкъе дика дакъалаьцар 240 саг чувоагӀача комсомольско - кагирхой организаце. Комсомольски организаце беррига бола вӀашагӀтохаш йола керттера форма яр Ерригсоюзни Ленински зачет. Цо лакхдир кагийча наьха, ишкарий къахьегам хьинар, общественно - политически сакхетам, организационно - политически чӀоагӀйир цехий комсомольски организацеш.

Пхе этапах хилар Ерригсоюзни Ленински зачет. Цу ерригача хана комсомольцийн кагирхойн беррига творчески низ тӀабахийтабар В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тӀацйца личии социалистически декхараш кхоачашдара. ХӀана тешнаме ала йиш я уж декхараш оаха сийленца кхоачашдаьд аьнна. Тха коллективе 130-ча цеха аппаратчика комсомольца А. Бувакенко инициативах дика херда гӀулакх — юбилейна хьалхарча социалистически яхь юкъе даькъа лоацаш хӀара комсомолец, хӀара вӀамига саг, «Ленински къахьегама вахта ударник» яха сийлен цӀи яккхара тӀехьарча къовсама юкъевахара гӀулакх. ХӀана Бувакенко Советски Эскаре гӀулакх деш ва. Цо дӀаладаь гӀулакх хьаллаьцад тха комбината комсомольцашеи кагирхошен меттел, кхыча промышленни предприятей комсомольцашеи кагирхошеи а. ХӀана тха коллективе из къовсам лоаттабеш ялх бӀаь гаргга саг ва. Из сийлен цӀи яьккхай комсомольцаша 16-ча цехера Дадашева, 15-ча цехера Зюзина, КИП-а цехера Сердюкова, кхыча цехий комсомольцашеи кагирхошеи. Из цӀи лелаеш 185 саг ва цу цехашка.

ЧӀоагӀа а ехна, дегӀайоагӀаш я «Профессех дикагӀа къона болхлой», «ДикагӀа йола комсомольско-кагирхой смена» яха социалистически яхь формаш. Цу яхь юкъе дакъалоацаш ва 115 болхло-аппаратчих, машинист, слесарь, токарь, электрик, лаборант, вв.

Комсомольцашеи кагирхошеи шерра лелаю «Коммунистически къахьегама ударник» яха яхь. ХӀанз из яхь лаьца 155 вӀамига саги йоӀи я.

«В. И. Ленин ваь бӀаь шу дизара — къоначар творчески гӀуллакхиин» девизах йола конкурс латтача хана 200 рационализаторски предложени елар тха къонача рационализатораша. Уж юкъеяхийтарах баьнна пайда 20947 сом хилар.

ХӀанз квалификаци лакъярена шиъ кхоъ хургйолаш профессеш Ӏомаврех курсешка дешаш 425 комсомолеци кагирхой ва. Лакхерча дешара заведенешка —120, техникумашка—70, подкурсашкеи сайрйнарча школашкеи—232 комсомолеци кагирхой ва дешаш. ХӀьта из хул хӀара комсомолец, хӀара шолагӀа вола кагирхо дешаш волга.

Комсомольцаша хьинаре дакъалаьцар субботникашта юкъе — комбината болхлоишта чубаха цӀеноаш дача, ЦГФУ яха комсомольски гӀишло хьалъеча, комбината территоре тӀа, шоаш болх беш йолча цехашка болх беш хилар. Масала, 11 апреле комсомольско - кагирхой субботнике долаш хӀара вар ше болх беча моттиге къахьегам хилар.

Марксистско - ленински хьехам кӀоаргагӀа бовзара кагирхой тӀакхуьш хиларах хьахиина Ерригсоюзни ленински зачет йолча хана комсомольски собранешка, группашка, кружокашка Ӏомадир В. И. Ленина яздаь «Сийлахь - йоккха почин», «Миштта вӀаштӀехьйоакхаргья яхь», «Съездага дохьийта письмо», «Коммунизмерча «левизна» берий лазар» яха а кхыйола а произведенеш.

Советски кагирхоша довзув лоацамаш еза я Ленина цӀи. Цудухьа кхы а айхагӀа кхетадергда шоай мугӀараш кагийча нахеи мехкарашеи, кхы а чӀоагӀагӀа къахьегаргда коммунизм хьалъеча, советски халкъа долча берката.

О. СЕРДЮК,
Грозненски химкомбината комсомольски комитета секретарь.

ТАСС-й ЗАЯВЛЕНИ

Советски наьха дагашта чӀоагӀа бохам беш уж эгӀазбугаш хӀамаш да тӀема Ӏаьдалаша Камбодже цу мехка территоре тӀа бахача вьетнамски къамах болча наха цӀай Ӏодохийташ низаш тӀаоттадарах хазар. Цар ниваш деши уж тӀаьхлуьш ба Свайриенга, Прасаута, Такео, кхыча районашкара эзараш маӀа нахи кхалнахи, бокхий нах а бераш а. ВӀаьш нехаг топаш тохай, дукха юрташ йоагайй.

Камбодже бахе, цхьаьна хӀамина беххе боаца маьрша нах хьалхагӀе вӀаштӀехьа а даьккха бобе дагадехараш вӀаштӀехьдаьккхараш мехка чухьара проблемаш хьамашта моастагӀал викьедолларен цу тайпарча расистски методех пайда эцарен новкъосталца къоастаюлургьяр аьнна хетадала хила да. Шоайла доттагӀал долаш даха кхмерски вьетнамски халкъаш эгӀаде, турпалча вьетнамски халкъашийн довхе паргӀатон лоӀами бахьан къохкача долаш къовсам лоаттабеча хана кхмерцаш американски агрессорий гӀончий а баь хьостабе гӀертарца мара кхыча тайпара лархӀа йиш йолаш дац из. Цу дерригача хӀамашта тӀехьашка латтацал - теш дукха ца хьалхагӀа деш Камбоджа машарен нейтралитетен наькъа тӀара, охкхарга, мехка вемарашха долча халкъаша шоайла доадергдолаш бола гражданска тӀом а хьоабе, цу дакъаца Индокитаяра империалистически агрессе фронт шеръяра хьелаш кийчдарга сатувсаш хиена белггалара империалистически гӀозараш?

Хоаш ма дарра укх тӀехьарча хана КъулбеьЙ Вьетнамерча гӀема «вьетнамизаци» яра тӀаберзабаь сий дайна никъ чакх а боаш США-с шерьяй Вьетнама Демократически Республикаеи Камбоджанеи духьалара провокацеш, тӀема низаца дукхагӀа юкъагӀерт Лаосе, хӀьта цу хӀомаша хӀаизав а чӀоагӀа кхохкадалийтад Индокитайски ахгӀайрен районера хьал. Камбодже дуккхача наха низаш дар, бахача нахах цаӀаш вокхьаренй духьалбахар США хьаштий духьа «азиаташ азиатий кулгашца бовбе» яхача американски военщина концепце ма яхара да. Американцашта меттел азиатий байтар, духьал цунах лата американски опкалаша шоаш эхь ма хеташ «байнарий цӀека бос хуьдар» санна лоархӀаш йолча «вьетнамизаце» политика. Гетара дика кхетадеш да, цу долача хӀамаша кхераме дов сихагӀа дӀадаккха лоьш барен уьзар ца баха йиш ца хилар.

Советски Союзо массаза а сий дьад Камбоджа машарен нейтралитети, советски наьха доттагӀала уйла я кхмерски халкъаца. Цудухьа советски халкъ дег тӀара эгӀаздигад хӀанз цохка къиза чӀакйналча репрессешца. Советски наха хоадамболлаш бохке ду уж вуламе гӀулакхаш, ваь кхайкаду уж вӀаштӀехьдовхараштеи чакхдахара дагаш урауттадьарастеи, лаадеч Камбодже бахача дуккхача наха деш дола низам соцалдга.

Советски Союзо лерхӀчох, Камбоджа нейтралитет бухъьиккхаш Индокитайски ахгӀайрен тӀара империалистически агресси шеръеш гӀертарех Къулба - Малхбоалехьарча Азерча машарен кхерамлени гӀулакха тӀехье чӀоагӀа цӀерамо йола хӀама хургда.

ЮРСКИ ТӀОАНАШКА КХАЧАРА

«МалгӀабекерча» мехкдаьттахоша чӀоагӀа лоархӀаш ва Понхадзе Гурами. Цига из балха вера промывочни ковчал кийчъеча. Шу цига балха ма вентехьа Грозненски мехкдаьтта техникуме экзаменаш дӀа я ейла заочно деша вахар из, хӀьта болх беш ехьа из чакхьеккхар. Техникум чакхьаккхачул тӀехьагӀа бурувдеттарий сменана кулгалле хьожаву из, цул тӀехьагӀа дукха юкь яллехьа — мастерала. ХӀанз из керте латтача бригада тӀехкьоаргача шин скважинаша буруь техад. № 897 йолча скважина буруь теха вьалча, керда буруь тохе дезд моттиг кийтъьинцар. ТӀакха мастера енача предложенех бурувдеттача бригада ший низаца хьальйир буровой. Из хьальеча бурувдеттараша кхоачашдора бетонщи, плотникии, монтажии балхаш. Эгтара халагӀйолча участкашка къахьегаш хулар мастер ше а. 34 дийнахьа хьалъяьлар буровой. Из хул лаьрхӀачул 4 де хьалха.

Лакха мах бир хьалъяьйистеьннача буровойя, хӀана цу № 894 йолча скважина 6 эзар метр буруь а тохаш юрски тӀоанашта тӀакхачабезаш ба бурувдеттараш. Буруь тохара хьалаш чӀоагӀа ковлхане да. Нагахьа эьна вӀамига а гӀалат дальча скважина етнол гоамбалар кхерам болаш гӀулакх оттаргда, цул тӀехьагӀа осложнени а хургья. Цудухьа еррига уйла, теркам тӀабахийта фийла къахьегаш ба бурувдеттараш.

Хоаш махиллара юрски мехкдаьтта тӀоанаш тахкапза яа. Цунца дувзаденна дола хьалхашка латта декхараш бехктокхаме да. Цудухьа чӀоагӀа лоралуш тоха дезаш да буруь. Укх шера 4 марта турбобура новкъосталца хьалхара метраш Ӏочудахар буруь. Хьалхарча деношка балхара цӀа ваьодаш масазза цига хулар мастер.

Скважина хьалхара метраш дика хиларга хьежна, дӀахо дӀадодир а дика хургхилар кхетадора цо. Турбобура новкъосталца 900 метр буруь тахар цар скважинана. Цул тӀехьагӀа осташца буруь тоха болабелар уж. 2700 метрага кхачалча осташца буруь тохарга цар. Цу кӀоаргалга кхачача техническа колонна Ӏочу а яийта дӀахо буруь тоха йолалургья цу гӀулакха дика кийчъенна бурувдеттарий бригада.

Бригадерча берригача бурувдеттараша юрски тӀоанашта тӀакхачара кӀоаргга буруь тохара курсаш чакхъьхай, Ӏомаьий геолого - технически породаш. Цох хьахинкар дика да, цхьаккха хьовзам ца хулаш буруь тохаш я бригада, цхьа моттиг нийсъенна буруь тохара технологи толхаь. Иштта къахьегар бахьан долаш масазза а дел задани тӀекхоачашъю бригада. 1,5 бетта скважина теда буруь 1500 метр гаргга да, цу юкъагӀа планах тоха дезаш хиннац 775 метр мара йоацача. ХӀанзлехь бригада кхоачашъьй пятилетка тӀехьарча шера хьалхарча пхе бетта задени. Буруь тохара шера план 20 октябре кхоачашъе лерхӀ цар. Бригадаша чӀоагӀа къовсам лоаттабу кхомбара тӀехьа. Геолого - технически нарядаш майххара мара дӀаехийтац утяжелителаш, химически реагенташ, маркхал, цкайола материалаш. Бизза пайда ма цар буруь тохача эшача остех, наполнителех, грязеви насосех, нахаддаш лелаеш да хозрасчетни карта. ХӀанзлехьа бригада ишта болх бир бахьан долаш пачхальакхена кхоаьн 14,3 эзар сом. Контора бригадашта юкъе хьоржача социалистически яхье хьалха латт Понхадзе Гурамий керте латта бурувдеттарий бригада.

В. ТАГУРОВ,
МалгӀабекерча газета белхо.

ДИКА ДЕЗДИР ЦӀЕЙ

ЮХХЬАНЦА колхоз вӀашагӀъяллача хана, пачхьалкхенгара дукхачех доацачех хинна яйша сеуда дӀатакха а боадам пайда беш хилийта а кӀеанга низ тӀабахийта безаш бар тха колхоза активе. Боахама ши эзар соагӀа гектар холча лаьттах 1914 гектар оахаш дар. Цу тӀа дӀахоаш хиначи культурех керттерьяраш гурахь дув кӀа, хьажкӀаш, гидуаргаш яр. Дика хьувкъаш а экономически пайдана а культураш я уж. Вешъяи керда дӀадолаьль гӀуллакх эсала делар. Кхоачам болаш байдар цу хина гектара тӀара чубахьаш инна 15—18 центнер алата культурай хьувкъам. Бахьан дар опыт а кӀоаргга знанеш а йола специалисташ ца хилар, ханар лаьтта пайда баргболча тайпара леладе, малагӀча культураша пайда дуккагӀа лургба, къахьегама ресурсех бизза пайда эцар. Цудухьа тхо лоархӀадацар доккхий доккараш тӀеанаш, цунга хьежжа хӀезига бар колхоза беш хинна пайда а.

Доккхий хувцамаш хилар тха колхозе КПСС ЦК мартовски Пленум (1965-гӀа шу) хьиначул тӀехьагӀа. Юртбоахама производствана нийса планировани яра дерригга хьалаш белгалдир Пленумо, алата культурай маьхаш лакхдир, пачхьалкхенга алапал соагӀа доаккхача дулхах, алатах доагӀачул соагӀа ахча дулга вӀаштӀехьдаьккхар.

ХӀанз района боахамашта юкъе дикагӀа бола боахам лоархӀ тха колхозах. Колхоза экономика хӀара шера низ болаш, лакхлуш йоагӀа. Хьажал цифрашка, нагахьа санна 1963-ча шера оха колхоза доход 283 эзар сом хиннадале, 1968-ча шера 933,3 эзар сомага кхаьчар из цифра. Иштта лакхъенай производственни алапаш кхоачашъяра процент а: 1963-ча шера 100 процент кхоачашъьйяр еррига планаш, 1968-ча шера—116 процент.

Колхоза доходаш дукхагӀа хилар юртбоахама еррига продукташ дукхагӀа чуярах, уж ехарга дӀабода мах чухнахьбаларах тайпна дар. Долче уж ши гӀулакх хӀара шера дикагӀча оагӀорахьа хувцалуш латт. Нагахьа санна 1967-ча шера хӀара гектара тӀара чубахьаш хинна алата культурай хьувкъам 19,9 центнер, цу даькъе хьажкӀай хьувкъам 29 центнер а болаш, хӀьта гидуаргий хьувкъам 9,8 центнери тхьамка 8 центнери хилабале, дӀадахача шера алата культурай хьувкъам 20,6 центнер бар, цу даькъе хьажкӀай бар 31,6 центнер а болаш, хӀьта гидуаргий — 11,9 центнер, тхьамка — 12,5 центнер хилар. Цу тайппара лакхбеннаб кхы мел йолча культурай хьувкъам а. Пландечул лохагӀа да юртбоахама культураш кхеврга дӀадодар а. Цу цифраша хьахьокха юртбоахама культурай хьувкъам шера хастамна хьалашка хьежжа лакхлуш а е лохлуш а ца хилар. Юртбоахама культураш хий ца дехкача лаьтта кхеира агротехника дика йоазар, из мехра производствана юкъейоалияр да цу толамий бахьан.

Цу тайппара доккхий хувцамаш хиннад хьайбаш леладеча а. Кхоачам ба укх тӀехьарча шерашка пачхалкхенга хьайбай продукташ йохкара план кхоачашъярал соагӀа, тӀехкхоачам ца еш тхо дикса ца хилар белгалдича. ХӀанз кӀезиг - дукха цецаовл цхьан хана, масала, помещенешкара кхо яра дахьар хьайбашта доакъар дехкар, уж сенна кхыдола балхаш кулгашца деш хиннаь аьча. ХӀана механизаци хьаьхай наха новкъостала, Хьалха пхе-ялх саго беш хинна болх хала а доацаш цхьан саго бу; кхопкаш тӀа вӀелг тӀейаба мара безац цар. Из да къахьегам Ӏилмаи ларда тӀа баккхар. Дале а дӀадахача шерала тха колхозе кхоачам болаш ицар механизированни помещенеш. Цудухьа оаха тхоай четах хьалъяьй 420 бежана лаьрхӀа типовой керда коровник, ши бӀаь моттиг йола телятник, роднильни отделени.

Хьайбаш леладу дакъа рентабельни хилийтара боккхача лоархӀаме да специалистий кадраш лерттӀа дӀанийсъяр. Из бахьан долаш тха торо хиккай тхоай хьалашка дикагӀа долча фух дола доахан Ӏул вӀашагӀтоха.

Цо а, хӀьта дӀадахача шера, хилонашка ца хьожаш, доакъар шортта Ӏалашдаро а тха торо хилийтай укх шера хьалхарча квартале пачхьалкхенга дулх дохкара план ше бӀаь гаргген, хӀьта шура йохкара план 130 процентаь кхоачашъе.

ХӀана пятилетка тӀехьарча шу да. ДӀадахача шера кхоачашъьй тха къахьегамхоша юртбоахама цхьаьнна йола продукташ ехара пхе шера планаш: шекара свекла — 101,7 процент, тхьамка — 116 процент, баьцдараш — 178 процент и. кх. дӀ. Иштта дӀаьнале планаш соагӀа ехкай уж культураш пачхьалкхенга а. Массехк ди даьннад Владимир Ильич Ленин ваь бӀаь шу диза. ХӀьта тха колхоз вай баьчча цӀерагӀа я. Цу гӀулакхо доккий декхараш оттадир тхона хьалхашка. Из кхетаду оаха. Цудухьа тхоай берригача колхозхой, специалистий цӀерагӀа дош дала йиш я тха еррига юртбоахама продукташ йохкара пхе шера план лоркхагӀа ноябрь тӀакхоачаш кхоачашдергхиларах. Цу гӀулакха тӀадерзадаь да тха къахьегамхоша укх шера тӀайийца социалистически декхараш. Оаха лаьрхӀад хӀара гектара тӀара 21 центнер гураь дув ялат, 31 центнер хьажкӀаш, 210 центнер шекара свекла, 120 центнер баьцдараш чуда.

Иштта доккхий да хьайбаш леладерий декхараш а: пачхьалкхенга пхи бӀаь центнер дулх, 3050 центнер шура йохка, хьайбаш 920-га кхоачаш дебаде.

ТӀанйца социалистически декхараш кхоачашдара дукха гӀулакхаш дьад къахьегамхоша. ТӀехдика Ӏаьгара а дайна лакхлуш латт гурахь дийна ялат, еррига агротехнически бокъонаш кхоачаш а еш дӀайийна бӀаьстан юкъе юа культураш, хӀьта ишта дика кийчо яьй гидуаргаш, хьажкӀаш дӀаера. Кхаш леладерал тӀехьабийсаш хьайбаш леладераш а. Шера юкъе эггара халагӀа болча кхаьь бетта хьайбай продукташ ехара а уж йохкара а планаш тӀехкхоачашъяь хилча, дуьцалга иц дӀахо йолача хана цар толамаш кхы а лакхлургхиларах.

Шу чакхдеза берхӀ бутт бисай. Бакъдар цу хина да дезараш дукха да. Долче, ший юкь Ӏаьржлургйоацаш къахьегаш я Ленина цӀи лелаеча колхоза еррига коллектив.

З. ГУПАЕВ,
Шаьлга района Ленина цӀерагӀча колхоза председатель.

ХАЛКЪА ТАЛАНТАШ ТОАЛУРГЬЯ

ВАЙ ПАРТЕН правительстван бохкха лоархIам бу советски наьха духовни вахаре чIоагIа эшаш йола художественни самодеятельность дегIайоалдаярен дIахо тоаярен.

Нохч-ГIалгIайчу самодеятельни искусство дегIлена хилар къыста хьахьекхар дукха ха йоаллаш чакхдаьнача, вай сийлахьволкха баьчча В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетадаь хиннача VIII-ча республикански хьажара итогаша. Цу хьажара дикагIа йолча оагIосх цаI яр художественни самодеятельноста юкъе дакъа лоацаш бола кхалнах, къаьстта а вайнаьха кхалнах дукхагIа хилар.

VIII-ча республикански хьажара юкъе дакъа лоацаш яр 26 эзар совгIа кхалсаг, царех 15 эзар кхалсаг нохчашхен гIалгIашхен а болаш.

Хьажаре дика доккхий толамаш даьхар Нажай-Юрта, Урус-Мартана, Сунженски, Советски, Надтеречни районий самодеятельни артисташа. Хьажара жюре лоьлхара моттиг кхоачайяр Нажай-Юрта района, шоллагIа моттиг Урус-Мартанен Сунженскиа районашта, кхоалагIа моттиг — Советскии Надтеречнии районашта. Дика къахьийсад город Грозне самодеятельни артисташа. Дика толамаш лаьхад Шаьла, Грозненски, Ведана, Наьсарен районий самодеятельни артисташа.

Художественни самодеятельность дегIайоалдара гIулакхл доккхий толамаш даьха хилар белгал а доакхкхаш, хьажара жюро VIII-ча республикански художественни самодеятельноста хьажара Лауреат яха цIи еннай 44 коллективанен къаьст-къаьстача исполнителаштен, дипломаши граматаши еннай 300 совгIча коллективанен къаьст-къаьстача исполнителаштен. Къаьстта доккхий толамаш даьхача лауреаташта юкъе да В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIен халкъа опери театр, Къонача зрителий республикански театр. Къаьстта дика выступлени яр хьажара эггара тIехьарча туре «Ленина хоастам бу вахах» яхаш литературно-музыкальни композици а йолаш йоле нохкаюртахоша яьр. Профессиональни боарам лакха болаш выступлени яр Сунженски района культура ЦIен сводни хоро яьр (150 саг). Эггара дикагIа хоастае йоагIаш я исполнительски говзал чIоагIа лакха хилар хьахьекха йола химикий культура Дворенца хор Оркестраша юкъе лауреата цIи еннай Нажай-Юрта района культура ЦIен, халкъа инструментий оркестрах химикий культура ЦIен духовой оркестран.

Белгалдекхха доагIа, пхьадолча районии культура ЦIеношка вIашагIъевла а бокхача толамашца выступлени еш а берий халхарий коллективаш хилар.

Хоастае йоагIаш я Надтеречни района культура ЦIен халхарий коллектива хьажаре аь выступленц.

Хьадегаьацаргех оттаяргеи диллача дика яр Нажай-Юрта района культура ЦIен халкъа халхарий коллектива гойта хореографически композицеши къаьст-къаьста халхараши. Массаза а санна уж дарсов хIамаш юкъе доацаш, маьже лерттIа лелаеш, къьнара халхар ше ма хиллара кердаа доаккхаш.

Йоаккхача профессиональни говзалца дар халхараш республикански культпросветучилища халхарий коллективаша.

Республикански жюре баьча совамагIа цу еррига коллективашта лаурелт яха сийдола цIи елар. Цу коллективий балетмейстерашта а ишта из цIи еннай.

Эггара оперативнегIен декал доадашагIен йола самодеятельни искусства отрядаш а агитационно-художественни бригадаш. Чакхдаьннача хьажаре дакъа лоацаш яр 120 агитбригада. Хьажаро хьахьекхар, ше репертуар хьахьжарен исполнительски говзален гIулакх дукхача агитбригадаша чIоагIа уйла тIайохийташ цIенкашта леладеш хилар.

Ленински юбилейна хетаръ программаш кийчъьяр агиткоаллективаша. Еррига а хIана ай аьнна йолча агитбригадай сценареш моттигерча материалех оттайъяр. Хьажаре эггара дикагIа яр агиткоаллективаш: Сунженски района культура ЦIен, Урус-Мартана района культура ЦIен, Грозненски района Первомайски культура ЦIен, Советски района культура ЦIен.

Городашкарча коллективашта юкъе выступленаш дикагIа йир В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIени «Красный молот» заводах культура ЦIени агитбригадаша.

Чулоацайген гойтарген даьлача IалаьматеI хоза яр цу бригадай программаш. Цу еррига коллективашта 8-ча республикански хьажара дипломаш еннай.

Дакъа лоацаш 41 фотоколлектив а йолаш фотолюбителий 1-гIа тур чакхъаьккхай республике. ЙоккхагIйолча коллективех цаI яр В. И. Ленина цIерагIча культура Дворенце болх беш йола «Зоркий» яха фотоклуб.

Сакъердаме выставка яр Наьраье хиннар. Дукхача балхашта юкъе белгалдоалаш дар «Электроинструмент» заводен Назрановрча трикотажни фабрикен Р. Сагова даь фотобалхаш. Лоамич кхалнаьха вахарера кердадар теркалде хайнад Р. Сагова. «ЙоккхагIъар» яхача сурта тIа вайна гу гобаьккха латташ кагирхой а болаш йола гIалгIай йоккха саг, цо шай опыт дIалу кхуаш йоагIача мехкараша, шай профессех лаьца дуаш.

Хьажа мел кхачари жюре членашеи къоабалдаь тIаэцарах дикагIа лаьрхIад фотобалхаш: Лейбель Аркаде «Нохчий кхалсаг» яха фотопортрет, «Зигзаг» яха Сапаев Олега фотоболх, «Лоаман кхалсага кили» яха Лачкев Вахий фотоболх. Жюро массава раьяя а колаш цу фотобалхашта сий дола цIи елар: лауреат.

Выставки дипломанташта юкъе: Элисултанов ШитIа, Ларин Борис, Рубашевский Давид, Попов Юрий, Саухат Рафаил, Туаев Евгений, Солсаев Абуязит, Мазур Рита, дукхха кхыбараш.

Самодеятельно - изобразительни искусство, хьажаро из хьа ма хьоккхара, укх тIехьарча шерашка дикка дегIаенай. Из гуш да, цу тIеххьарча хьажаре дакъа лоацаш шиIа бIаь совгIа любитель хиларах а. Нагахь санна кьалха республикански выставкашка дишна дукхагIа араш пейзажаш яле, 1969 шерарча выставке хьокха отталаьраш советски наьха къахьегамахи салоIамахи дола изобразительни балхаш. Советски Iаьлал латтача шерашка республика эу а лара, советски халкъа турпал гIулакхашта хеталаь картинаш, промышленни юртбоахамени производстве хьалха латтарий портреташ дар. Выставке хьокха отталаь дар Владимир Ильич Ленина хетадаь балхаш.

Лакхача идейни художественни боараме яр В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецерча, акварелe башха-дикача мастера, изобразительни искусство чIоагIа хьашт долаши лоархIаши волча, педагога М. Ф. Ломтюгина дукхача шерашка вIашта кулгалдеш йолча изобразительни студе яь выступлени. Цу студе республикански выставке хьокха отталаьбар 32 болх, хIаьта уж деррига а чIоагIа дика лаьрхIад. Цу коллективана Лауреата цIи еннай. Цу тайпара цIи еннай республикански краеведчески музея болхлочоа Х. А. Акиева — дахкача дукхача портретех, город Грознерча юкъерча школа хьехархочоа В. Д. Келоевия — «ДагIене» яха картина диллярах.

Дика хIамаш дукха деннад вайна VIII-ча хьажаро. Уж вIаштIехьдаьннад партийни, советски, профсоюзни, комсомольски органаша чIоагIа новкъостал а деш культура болхлошен самодеятельни искусства заараш говзалчашен тIатIерттта болх барах.

Цуша цхьана хьажаро хьахьекхар республика искусствера художественни самодеятельность дегIайоалдара дакъе дукхха кхоачамбоацараш, карардувлийтараш, теркал ца даьраш хилар, драматически, изобразительни, прикладной искусство шерра дегIайоаллара йолча еррига городех республике пайда ца эцаш хилар. Республике вIалла кхоачамбеш а яц кино-фотолюбителий студи. Хьажаро хьахьекхар, халкъа инструментий оркестраш вIалла кхоачамбоацаш дегIаухаш хилар, къаьстта а Грозне. Уж дешаш чIоагIа теркалде дезаш къовсгаде дезаш да. ХIаьта искусствaш профессиональни союзийн профессиональни болхлой новкъосталца эггара хьалхарча аргIанна уж къестадe дезараш культурно-просветительни учреждений болхлой а ба.

ЧIоагIа бехк баккха боагIа Гудермесски районах (культура городской отдела заведующи Н. Нинциева). Хьажара тIеххьарча туре цу района юрташкара ена цхьаккха коллектив яцар. Алхха цхьан педагогически техникума цхьан художественни коллективах кхоачам баьб цар.

ХьалхагIа хиннача хьажарашкачул дукха а воgIа хилар МалгIабика района коллективаш (культура городской отдела заведующи нох Зискунова). Цу районашка кIезига дегIаух самодеятельность, болх во бу культурно-просветительни учреждениеша, культура отделашта до доагIар доц цига сиха культурно - просветительни болх лерртIа баккхара.

Наурашен шелковчанашен республикански хьажарашка призовой моттигаш йоахаш цхьа хакаш яр. Цхьабакъда, хIанзарча хьажаре из хилаизар. Цу районий художественни самодеятельноста шоай торо йолчул дукхха а воgIа йир выступленеш. Цу районий культура отделий кулгалхошка (Рожкова Дюван) хатта доагIа: мичай вай республика оргкомитета неттел, РСФСР-а Оргкомитета а дипломаш ялаца белгалъьхла хина Калиновски казакий хор, Дубовской казакий хор, дукхха кхыраш санна йола башха-дика хоровийн халхарийн коллективаш. Дагадохкхарег1а вьлчв, цу районий тоpoнаш дукхха а дикагIа я, масала, Нажай-Юртхочул. Юкъйоалае еза хьалха хинна сийле.

Город Грозне самодеятельни коллективий толамаш а дукхха дикагIа хила йиш йолаш дар.

Хьажаре дакъа лоацаш хиннадац Н. К. Крупски цIерагIарен С. М. Кирова цIерагIарен культура ЦIенош, «Гипрогрознефть» эстрадни оркестр, В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIен эрсий халкъа хори халкъа халхара коллективи, Грозненски нефтемаслозаводен мехкдаьтта институтен хораш, Н. К. Крупске цIерагIча культура ЦIен Украински халкъа театр, В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIен эстрадни оркестро во йир выступлени (кулгалхо Гордон).

ДIанхача хьажарашка чIоагIа дукхаваденкаар профтехобразоване Управлене самодеятельни коллективаа выступленеш. ХIанзарча хьажаре из ишта хилаизар. Хьажаре дакъа лоацараште юкъе эсала яр бувзама, автотранспорта моттигерча промышленностен торговин болхлой художественни самодеятельноста коллективаш. Городе а ишта юрта а уж кхоачамбоацараш хургдацар, нагахь санна къахьегамхошта кхетам балара гIулакха художественни самодеятельность мел лоархIаме а цхьаболча кулгалхоша кийса кхетадоре. Эггара хьалха из ала доагIа культпросветучреждений кулгалхоех, культура Министерства халкъа творчества ЦIенах, облсовпрофа художественни самодеятельноста ЦIенах (кхычарех).

Культура министерства, облсовпрофа, лакхе йийцача еррига организацей декхар да партийна органий кулгаллца художественни самодеятельность дегIайоалдар санна долча лоархIамеча политически гIулакха тIара кхоачамбоараш цIендаь дIадахара де йиш йолаш мел дола хIама дап.

В. ТАТАЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР культура министр.

МОСКВА. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаь Ерригсоюзни художественни выставка.

СУРТА ТIА: Казахски ССР халкъа художника Л. Кастеева дилла сурт: «Турксиб».

ТАСС фотохроника.

ОСВОД-а конференци

Нохч-ГIалгIай АССР ОСВОД-а (хиву баха нах кIалхарбаккха йу новкъостал) конференци хилар дIадахача шоаттдейнаьь республикански пионерий Дворенце. Цига «РСФСР ОСВОД вIашагIйоалларахи цун декхарехи» доклад йир Нохч - ГIалгIай АССР ОСВОД-а оргкомитета председатела А. Т. Дегайс.

Пренешка къамаьлаш дар ДОСААФ-а республикански комитета председатела заместитела н. Мироленкос, Заводской районерча водохранилище спасательни станце начальника я. Зурабова, города ВЛКСМ комитета секретара н. Вузуртанова, кхычар.

Нохч-ГIалгIай АССР ОСВОД-а органа кулгалхой, ревизиони комиссе членаш, РСФСР ОСВОД-а учредительни съезда делегаташ хержар цу конференце.

ОСВОД-а председателалла хержар 2-ча ранга капитан н. Слюсешков, цун заместителалла ДОСААФ-а республикански комитета форда клуба начальник н. Эльмурзаев.

ИЙДАРХОЙ РАЬЗА БА

Сунженски районерча Карабулак яхача поселкера № 4 йола кхачан товараш доxка тика чуйола цIа тIера тIахьежача къаьнен тишен да. Бакъда, ийдархошта вIалла ийрча хетац из. Уж раьза ба цу тика балха.

Ялх шу да укказа Шамардина Ольга Фоминична заведующи йола. Дика вIаштIехьбаьккхаб цо ший болх. Тика чу масса хана кердa товараш хул. Уж хьатаккхухьар Шамардина ше я. Дукха наьслу цун экспедитора а къаьметтел грузчика а болх бе безаш моттигаш. Цудухьа жалобайи предложенейи книжка тIа ийдархошц яздаь дукха бармлаш да. Цу лоацача мутIерашa а дукха дуаш вайна.

Цифрашка хьежача хьалхарча квартела плак хаьал хьалха кхоачашъяьй тика коллективо.

Сунженски райпо председатела В. Ю. Шаипова цу тика чу масса хана товарий йоккха ассортимент мишта хул аьна шийга хьеттача аьлар: «Ольга Фоминична говза торгови болхло я. ДиъллагIа шу да по коммунистически къахьегама ударника сийлен цIи лелаю. Ишта дукха ха йоашаш райпо кердара кера тола вымпел еннай цунна. Шамардинас постановщикашца бувзам лоаттабу. Товараш тика чу ше тIаккхухь цо. Ший хьиналкъа заявкаш тел, наха дукхагIа хоатташ дола товараш Iалашду Ольга Фоминичнас.

Сийлаь - бокха Даймехкан тIом латтача хана эскара санитка йолаш хилар Шамардина. Цига дика массехк орден а медаль а я цун. Ишта наьха баркал долаш болх бу Ольга Фоминичнас.

Р. МАГОМАДОВА.

НАЬХА ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАРА

КПСС XXIII-ча съезда Директиваш кхоачаш а еш, республика бытовой гIулакхаш дара Министерства предприятей коллективаш бахача наха бытовой гIулакхаш дукхагIа де ьанай. 783 ателье, мастерской, приемни пункт я республике хIанз.

250 совгIча тайпара бытовой гIулакхаш ду республике бахача наха.

Укх тIехьарча диъ шера бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш 2-зза дукхагIа хиннад, цу дакъе юрташка — 3-зза. дерригача бытовой гIулакхашта юкъе — чуIена цIеношта ремонт елгек кердa цIенош хьалделген 4,5-зза дукхагIа хиннад, хIаьта юрташка — 8-зза, 12-зза совгIа дукхагIа хьаю назата хIамаш, къаьст-къаьстача наха лаьрхIа хIамаш тегилга 1,8-зза сопдаьннад, цIагIа лелаеча чоалханеча хIамашта ремонт елга — 1,8-зза, и кх. дI.

Тха предприятешка цу юкъа 4 процент лакхъенннай къахьегама опсарле.

Балха тIа ишта толамаш дала вIаштIехьдаьннад керда производствени мощносташ болх бе йоллалийтар, прогрессивни технологически процессаш производствана юкъехкхахьар, йолаш йолча оборудованех пайда дикагIа эшр, хIанзарча тайпара йола керда оборудовани дIаоттаяр бахьан долаш, хIаьта керттердар бытовой гIулакхаш дечара болхлой хьинар, вай Даьхен берригача къахьегамхой а санна, чIоагIа айдалар бахьан долаш.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара даха дIоаггIача тайпара чакъадахара доррагача халкъо лелаьвча социалистически яхьа юкъе а яха, тха Министерства предприятей коллективаша доккхагIдола декхараш тIийцадар: бIарча хьайийцача 1970 шера бытовой гIулакхаш дара пачхаьалкхен план хана хьалхе, 15 декабрь хьатIакхачалехьа кхоачашде а республике бахача наха планал совгIа 70 эзар сома маьха тайп - тайпара бытовой гIулакхаш де а. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара юбилей белгалъяккхара 1970 шера бытовой гIулакхаш дара 4 бетта пачхьалкхен план хана хьалха, укх шера 22 апрель хьатIакхачалехьа кхоачашъе.

Белгалдаккха деза, уж доккхий декхараш быта службa предприятей коллективаша массаза а санна толамца кхоачашдаь хилар. Масала, мебельни фабрика коллективо 1970 шера 4 бетта бахача наха бытовой гIулакхаш дара план юбилей да хьатIакхачалехьа кхоачашъярах рапорт делар. В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна лелаьвча яхьe Министерства вож коллективаш тIехьа а юташ. ХIанзло а планал совгIа дукха продукци арайийцай цо.

Юбилее сийна цу коллективо яржача яхье къаьстта болх дика бара белгалдаьлар обойщица Тулаева, столяр Арутюнов, станочник Желтобрюхов, лакировщица Шарапкина; цар массеца а шоай сменни заданеш 140 процентага дIаккхоачаш кхоачашъю.

Къаьст - къаьстача наха барзкъаш тегача фабрика коллективо цхьайола халонаш ийслушшехьа кхоачамбоацараш ленински юбилейна яха йоагIача тайпара вахьанхара хьалхарча квартале бахача наха бытовой гIулакхаш дара план а шийн социалистически декхараш а кхоачашдаьл, планал совгIа 35,6 эзар сома маьха продукци арайийцай. Болх цIена а беш, доккхий производствени толамаш даьхад цу фабрике заьрой-щика Мусаелина, Николаевнас, портнихаша Вайбулатовас, Кулчковас, Янднеаас, вязальщицас Махлоенкос и. кх. дI.

Темпаш тIа-тIа лакаъю ремонтно - гIишлошъяра управлене коллектива а. Цу коллективо 25 мерта кхоачашйир укх шера хьалхарча квартала план, толамe кхоачашдаьд ший юбилейни декхараш а. Шоай балха нормаш 200 процентага кхачачалца кхоачашъю ремонтно - гIишлошъеча управлене сварщика Арсанукаева, асфальтировщика Михайлюка, плотника Хадисова, слесара Аветисяна, кхычар.

Ленински юбилеи сийна шоаш тIайийца декхараш кхоачашдаьд Гудермесерчеи МалгIабикерчеи горбыткомбинаташа, Сунженски, Шаьла, Урус - Мартана райбыткомбинаташа.

Республикерча быта служба 380 совгIача болхлочоа «За доблестный труд в ознаменование 100-летия со дня рождения В. И. Ленина» яха медаль енкай.

Дерригача халкъа къахьарча гIулакха юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лоац Нохч - ГIалгIайчен бахача наха бытовой гIулакхаш дара болхлоша

Б. КАШЕНЦЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР бытовой гIулакхаш дара Министра заместитель.

МАЙ БЕТТАРА ХАОТТАМ

СССР гидрометеорологически Центро беча хоамагIа, Нохч-ГIалгIай АССР-е бетта юкъера температура. 19—20 (боарамал 2—3 градус дукхагIа), буйсашке 18—23, деношка 23—28 градус йIовхал йолаш хила мег, шийлагIа (буйсашка 7—12, деношка 18—23 градус йIовхал йолаш) хила тарлу бетта юххьен кхоалагIа декада йолалуши. Эггара йIейхагIа хила езаш я 10-ча майгара 15 майга кхаччалца (буйсашка 20—25, деношка 27—32 градус). Ди а къуакъаш юкъ-юкъе догIаш делхаргда 1-ча майгара 5-ча майга кхаччалцен 15 майтара 25-ча майга кхаччалцен, цокх юлейнсата хана кIезиг-дукха морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачак а йоаш ха хургьа. Йоачаш боарамга дIакхоачаш хургья (47—70 мм.). Мух хьекхаргба бетта юххьен 16 - ча майгара денз 25 майга кхаччалцен малхбузехьарен къулба-малхбузехьарен секунда 8—10, юкъ-юкъе 12—14 метр чIоагIа, цокх юлейнсача хана малхбоалехьарен къулба - малхбоалехьарен секунда 3—7, юкъ-юкъе 10—12 метр чIоагIа.

* * *

Тахан республика тIоллак Грознен кIезиг-дукха морхаш а йолаш, къулба-малхбоалехьара гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 24—29, Грозне 26—28 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени шин буси хуацалуш морхаш а йолаш, цхьанцайолча моттигашка ди а къуакъаш догIа а делхаш, хьаьа лостам боаш, гIийло, гIаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хилеш фегара температура буйсашка 7—12, деношка: 29-ча мее 25—30, 30-ча мее 21—26 градус йIовхал йолаш хилек мег.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

БАКЪДАР ДIАДОАРЖАДАРАХ «БЕХКЕ ВА»

ВАШИНГТОН, 25 апрель. (ТАСС). КъайлагIа йIаьххача хана заседани яьчул тIехьагIа американски тIема трибунало бехке веш заключени яьй матроса Роджер Приста дешах хьца. Из суде веина Вьетнамерча американски агрессех дола бакъдар тIема гIулакхаш тIарча наха хуацаш дола «ОМ» яха салтий газета арадахарах.

20 шу даьнна матрос трибунало бехке ваьв егерзашарча низзашта юкъе тIема духьалара пропаганда йоаржаярахи вьетнамски тIем тIа дакъа ца лацара салтий тIахьехарахи». Ялх шу суд яр кхерам болаш ва машара тIехьара къона къовсамхо.

Приста еш йола суд ма дарра аьлча США араьлар» агрессивни политика бехке елга а хиниа дIаьттай, хIана аьлча матросо шоай газета тIа дейцараш тIа-тIа дукхагIа хьаллоац дукхача бахача наха юкъе. Защита теш волаш къамьал даьча, форда гIашлой корпуса командир хиинача инарала Шоуна суде хьалкхайкадир бехке веш волчоа хетараш ца хьаллоацаш хилар.

РЕСПУБЛИКА Я АЬННА ХЬАКХАЙКАЯЬЙ ГАМБИ

БУХАРЕСТ, 24 апрель. (ТАСС) Укказа хьакхайкайй Гамбе кердача конституцегIа 4 дийнахь хиннача референдуша результаташ. Референдум чакхьаккхарах мохк республика я аьнна хьакхайкайй.

Къамий содружества доазонел чулъа 1965 шера феврале Англех мукъаьннай Гамби. Пачхьалкхена номинальни хоале йIсаяр Великобритане королева.

Мехка кердача конституцега дьежжа Гамбе хьалкарча президента декхараш кхоачашдерга хIанзарча премьер-министра Дауда Каираба Джаварас.

* * *

Гамбия — Атлантически океана йистера йоккха йоаца Малхбузехьарча Африка пачхьалкхе. Мехка территори 10,4 эзар квадратни километр я, баха нах — 360 эзар гаргга саг. Официальни мотт ингалйсий. Мехка халкъа боахамт лардоахаш лeладелга а, хIаьта иштта арахис, Гамбе керттера экспортни культура кхeелга а.

ДУКХАГIА ЮКЪЕГIЕРТ

ВАШИНГТОН, 24 апрель. (ТАСС). «Камбоджа Iаьдалаша новшта тIема новкъостал дира хьакъехьа декарга хIаьа а хьажа дIайоалуш мера яц шe, аьнна хетийта гIерташ официальни Вашингтон йолча хана, ма дарра аьлча США нурамагIа цу мехка хIенале а денз герз тала доладеннад.

Къулбехьен Вьетнама территоре тIара Камбодже дукха стрелкови герз дахьийтад, масала, селхан камбоджийски Iаьдалаша «дехарах» Кепайоазон гIулакхашта волча КIайта цIен секретара Р. Зиглера пресс-конференце хьакхайкадаьд. «Камбодже герз дахьийтара акци США нурамагIа, уж раьза йолаш хиина хилар».

КАМБОДЖЕРА ХЬАЛ

ЛОНДОН, 24 апрель. (ТАСС). Пномпенера Рейтера агентства беча хоамагIа, селхан цига къайлагIа кхаьчай Лон Нола камбоджийски эскара герз дехьацъяна транспортни кхо самолет. Аэропорта администраце хьакхайкадаьд, тIема бахьанегIа пассажирски самолетий рейсаш дIа а яьха, аэропорт цхьан денна буйсанен дIакъийлай, аьна.

НЬЮ-ЙОРК, 24 апрель. (ТАСС). «Ньо-йорк таймс» яхача газета тIа тахан кепатехи арабаьшйб камбоджийски эскара тIема материалаш лоаттара хьакъехьа цхьадола бакъдараш дуцаш бола хоам. Царех саккхйолча камбоджийски наха, йоах хоама тIа, хьакхайкиду, селхан Пномпене кхаьча герз Америке хьадаь хилар.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ТIОМ

Къулбехьен Вьетнамера Освобождение яхача кепайоазон агентства хоам бу. Къулбехьен Вьетнам мукъайккара Халкъа гершаширгIа низай бIухоша 31 мартера денз 15 апрелага кхаччалца моастагIчун 50 гаргга чIоагIалон пункта етака яьй Кханьхоа яхача провинце, цу даькъе Няанги Кьиран яхача йоккхагIйолча американски тIема базашта а, яхаш.

Контум яхача провинце шоай тIема гIулакхаш чакхдоахаш болча Къулбехьен Вьетнама патриоташа 18 апрелера денз 21 апрелага кхаччалца тIом бергбоацача аьнкхан моастагIчун 230 совгIа салте. Чуйтай американски 9 вертолет. (ТАСС, 24 апрель).

КОЛУМБЕ КЕРДА ПРЕЗИДЕНТ

НЬЮ-ЙОРК, 24 апрель. (ТАСС) Колумбе кердача президенталла хержав Пастрана Борреро — Къаман фронт яхача доал деча коамиле кандидат.

Официальни даннех, хоам бу ЮПИ агентства, 19 апреле хиннача массане а кхъарча хоржамешка цунна тIехьа хиннай 1.612.467 голос. Цун эгара чIоагIагIа аола соперник — Къаман халкъа союз яхача парте оттаьвча, хьалха хиннача директора 66.018 голос кIезигагIа кхаьчай.

Нахъалча хьалашка хилар Колумбера хоржамаш, Кхаж тессача шоллагIча дийнахье а Рохас Пинильяна тIехьлаттараша мехка столицен кхача городашкен кегар тIоттабьб вах бодбеши бокхаши. Хоржамий итогаш а хлехьа Рохас Пинильяа «законагIа вола президент» хоархIинга дIадийхар цар.

Льерас Рестрепо правительства вьча решенегIа Колумбе еррига территоре тIа осадни положени оттаьяр, хIаьта бIун волиции тIема гIулакха санна хийч а къ дIоттольяр. Столице комендатски сахьат оттадаь.

Селхан правительства дохалаьа Таленайдерча, столицагара къулба - малхбоалеи оагIорахьа уллача тIема базен Паланкерорча, Боготана къулбехьен оагIорахьа уллача тIема - фегарча базен тIема мятеж гIоттае гIортар. Гершашарча низий командоване кьюпике тIа хоам бу, къайлагIа барт вIашагIбеллараш дийцаб яхаш.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО
29 апрель

6.30 — Юрта IуйрЕ (эрсий меттала). 6.45 — Аштараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.29 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва 8.15 — Передачай программа. 8.27 — Концерт. 8.45 — Фашистски Германи эшаь 25 шу дизарга. Фронтех тыллен йохаргйовьача чIоагIало (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Къона тIехьье» (гIалгIай меттала). 16.15—«Аштараш. 16.20 — Ачхой - Мартана меттигерча радиоредакце къамаьл ду (нохчий меттала). 16.30 — «Комсомольцаший кьалха латт» радиокорреспонденци. (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Художественни самодеятельноста доккъашкой концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — «Юрта боахама знаней школа (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Шоалга пятилетка ударникаш хетаю оаха (гIалгIай меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
29 апрель

17.35 — Передачай программа. 18.00 — Юрта вахар (гIалгIай меттала). 21.00 — Дуней халкъашта юкъера хьал довзийтар. 21.10 — Передачай программа. 21.15 — Киножурнал. 21.25 — Вай Даьхен музыка. Туркменски ССР.

РАДИО
30 апреле

6.30 — Юрта IуйрЕ (нохчий меттала). 6.45 — Аштараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.29 — «Ленина некъе газета обзор. 7.35 — Москва 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Дуккалесий. Аштараш. 9.00 — Москва. 16.00 — «Йолхаой вахар» яха радиогазета. (нохчий меттала). 16.30 — «Хоэле дукхадела лаьттанаха радиокомпозици. 16.15 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — «Къоналла» (нохчий меттала). 17.35 — Нохч-ГIалгIай инструментальни произведенеш. 18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — «БIаьстан дезе ди» яха радиокомпозици (гIалгIай меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
30 апреле

17.35 — Передачай программа. 18.00 — Гражданский оборонах. 18.15 — Спортивный дневник. 18.25 — Телекердадараш. 18.40 — Хоамаш. 18.45 — Маьхк еча комбинато — города (нохчий меттала). 19.14 — Английски меттала къамаьл ду оаха. 19.45 — Киножурнал. 19.55 — Нохчий халкъа Ленинах дола илли. 20.10 — Шоана, берашь. 22.20 — Орловско - Курски дуге кийна Сийлахь-доккха доь. Фашистски Германи эшаь 25 шу дизарга. 20.35 — Передачай программа. 20.40 — «Наьхъе иттлагIа дакъа» яха художественни фильм. 21.50 — Документальни фильма кинозал.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-98; редактора зам. — 3-38-11; белхалхочун секретаре — 3-34-38; партийни вахарен, культурен, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамий письмойи отделий— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революцие проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-98; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография из-за «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05083. Заказ № 2370.